

SİNEMA – TİYATRO

Bir asırdır Türkiyede oluşturulan manevi alanla beraber,edebiyat dünyasında da bir belirsizlik ve kimliksizlik kendini açıkça göstermektedir.Bir türlü edebiyatımız ve onun öğeleri belirliliğini ve netliğini kazanmadı,kazanamadı.

Dilimiz bir çok kopuklukları yaşarken,uydurukça kelimelerle de dejenere edilmeye çalışıldı.

Sal'a konulan kelimelerimiz,sele bırakılmış olarak gitmekte,bir türlü durup durulamamaktadır.

Dedenin kullandığı sual,babada soru ve problem olurken,oğulda sorunlarla sorun ve problem olmaya başladı.

Bozulan ahlak etik oldu,anadan babadan yitik kaldı.

Kelimelerimiz kirletildi..Kirletilen Kelimeler kirliliğiyle edebiyatımızı,edebimizi ve nesillerimizi de kirletti.

En ulvi kelimeler bayağılaştı:Siyaset,Aşk,Sevişme,muhabbet..vs.

Seviyelerine çıkamadığımız bu kelimeleri seviyemize indirdik.

Sinemamız iki temele oturtuldu:Dövüş..Aşk ve kadın...

Dövüş bile hayali zorlamakta,öbürüne göre bir derece namuslu kalmaktadır.

Genellikle dövüşlü filimlerde de dahil olmak üzere aşk ve kadın temaları işlendi.Zihinler hep bulandırılmaya çalışıldı.Tam bir seviyesizlik ve sonucu baştan belli olan filimler.Sermayesi olmayanların tek sermayesi bu oldu.Bir türlü de bunu aşamadı.

Kadın kullanıldı,harcandı,hürriyet adına hürriyetiyle beraber çok şeyleri de beraberinde elinden alındı.Serdengeçti'nin ifadesiyle;Bir kocanın esaretinden kurtarılmaya çalışılan kadın,çok kocalara köle yapıldı.

Kendisini ilahiyatçı tanıtan ve hiçbir ilahiyatçının veremeyeceği bir fetva bile rahatlıkla verildi.Prof. Zekeriya Beyaz, "Kadın sesini haram kılan bir ayet var mıdır, varsa hangisidir?" sorusuna bir ayet ile cevap verdi. Ancak daha sonra, "Ayet bizi bağlamaz" dedi.[1]

Türk sineması değişmeli.Filimlerde hep kadın hakim.Aşk ağırlıklı.Monotom bir yöntem olup,kişilik kazandırmadığı gibi,kaybettirmektedir.

Dinden ve kendisinden kopuk bir görüş açısı geliştirildi.

En iyi bilinen iki oyuncumuzdan Yılmaz Güney Kominizme bulaştı,bulaştırıldı.Yıllardır kendisine konulan yasakla başaramadan başarısızlığa uğradı.Diğeri ise Cüneyt Arkın olup o da tüm filimlerinde,tarihi Osmanlıyı canlandıran film de olsa aşkı,fuhuş ve içkili ortamları çokca kullandı.Yıllar sonra günah çıkarmak amacıyla da olsa gerek tüm Türkiyeyi dolaşarak gençlerin içki ve sigaraya bulaşmaması öğüdünde bulundu.

Bulduğumuz okula da gelmiş,kendisine iki de kitap hediye etmişim.Yıllarca bu menfi yöndeki hareketleri ile şu andaki davranışının tezad teşkil etmesini söylemek istediğim halde,misafir olduğu ve de sırf kırmamak amacıyla diyemedim.Bu ne perhiz bu ne turşu idi.

Cüneyt Arkın'ın star olmasında kendisinin payının büyük olduğunu söyleyen İnanoğlu, Arkın ile 40'a yakın film çektiklerini söyledi. Arkın'ın alkol aldığı zamanlarda kendisine ve çevresine zarar verdiğini belirten İnanoğlu "Cüneyt çok iyi bir sanatçıydı ama alkol aldığı zaman rahatsızlanıyor ve saldırgan oluyordu. O zamanlarda kaç defa elini kolunu parçaladı. Ancak, Cüneyt kadar başarılı ve kabiliyetli bir oyuncu Türk sinemasına bir daha gelmedi" dedi. "(Yeni Şafak.12-4-2005)

Her ikisi de kabuğunu kıramadı.Kendi kabuklarında rollerini oynadılar.

Tam bir kırılma ve kırıklıklar dönemini yaşadık.

"Türkiye'nin Osmanlı Devleti'ne bakış açısını çözümleyebilmek için meseleyi biraz geriden almak gerekmektedir. Türkiye, son birkaç asırda, üç büyük kırılma yaşamıştır. Bunlar, din şuuru, dil şuuru ve tarih şuurundaki kırılmalardır.

Bu kırılmaları 1925 yılında Anadolu'yu gezen İngiliz maslahatgüzarı Edmons'un, İngiliz Dışişleri Bakanı Henderson'a çektiği telgrafta net bir biçimde görebiliriz:

"Medeniyet, Türkiye'de hem yerli halk, hem de resmî görevliler için aynı manâyı ifade ediyor. Bu kelime, her iki grup için de dekolte elbise, içki, dans, kravat, yüksek topuklu ayakkabı, zenginler için gece elbisesi, hava kurumuna üyelik, futbol, en son yazılan romanlar ve diplomatik skandallardan bahsetmek ve Avrupa mobilyalarıyla dolu salonlarda 'alafranga' yemek yemek anlamına geliyor... Artık, majestelerinin hükümetleri, burada bütün kozları ele geçirmiş ve istediği kozu oynayabilecek duruma gelmiştir." [2]

Romanlarımız ise bundan geri değildi.Bunlarda da aşkla beraber kominizm,Darvinizm,Marksizm gibi konular işlendi.Yıllarca hayatları gibi fikirleri de zehirlenen bir toplum üredi,üretildi ve türedi.

En dürüstü asrın problemlerini dile getiren romanlar oldu.Ya bir zulüm,ya bir baş örtüsü ile beraber yaşanan acılar romanlaştırıldı.Bazen sınırlıda olsa tarihi romanlarla geçmişe pencereler açıldı,toplumun tarihe olan susuzluğu giderilmeye çalışıldı.

Yıllarca Yavuz Bahadıroğlu adıyla tarihi romanlar yazan Niyazi Birinci:" 1400 sene devam eden

bir bir İslam gerçeğini nasıl oldu da birden bire reddedip onun için savaşırken onunla savaşır hale geldik?Kim getirdi bizi bu hale?Savunulan İslam,dava edilip tazminat talebinde bulunulan İslam haline geldi?Bugün tazminatlar birikimleriyle beraber alınmaktadır?Sadece onunla da kalınmayıp adeta bir hınç alınmaktadır.”sözleriyle hastalığımızı dile getirmiş oldu.

” Alemdar Yalçın, beşinci baskısı yayınlanan Sosyal ve Siyasal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı adlı kitabında, 1920-1946 arasında yayınlanan belli başlı romanları ve romancı temayüllerini çalışmasına konu ediniyor. Bir girişle dört bölümden meydana gelen kitap, Cumhuriyet dönemi Türk romanını şu başlıklarla ele alıyor:

1. Sosyal ve siyasî olaylarla doğrudan ilgili romanlar.
2. Bir fenomen olarak Anadolu’yu işleyen romanlar.
3. Aşk romanları.
4. Tarihî serüven romanları.”[3]

Kur’anda kaleme yemin edilmekte,kalemin ve yazının insan üzerindeki tesiri anlatılmaktadır.Bu zamanın en büyük silahı kalemdir.Silahların yapamadıklarını kalemler yapmaktadır.Bu da şiir,makale,hikaye,roman,tiyatro ile kendini göstermektedir.

Ahırsamanda harpler harflerle olacak.[4]

Zehirli sözler,tohum gibidir,nesilleri bitirir.Batsın bu dünya,heryer karanlık,her şey bomboş hancı sarhoş...

Bazen ifrat edilmekte,bazen de tefrit de bulunmaktadır.

“Geçmişlerimizdeki şahsi ihsanlara ne dersin?Onlar ümmetin eminleri ve reşidleri idiler.Devletin kılıçları ve salahı idiler.Abbasiliğin bütün ikramları bir arpa danesine değmeyen bir şiire on dinar vermekle tecelli etti.

Buna bakılması lazım.Bununla beraber bu ikramlar insanlığa ve millete döndü.Çünkü şiirin hizmet ettiği lisan,milliyetin ipidir.Üstelik bu zaman milliyete olan ihtiyacımızı keşfetmiştir.Ve bu yüksek maksada kapıyı açmıştır.”[5]

Bunun en güzel kullanılması gerek.Zira bu topluma yansıyınca menfi düşünce ve uygulamalara da bir çok kapanılması güç kapılar açıyor.

Nitekim toplumun veya çocukların Allah’a yakınlaştırılmaları gerekirken,bilnçsizce O’ndan uzaklaştırılmaktadır.Allahtan korkmamalı bilakis onu sevmeli.Cenab Şahabettin bir sözünde:”Allahı seven ondan korkar,ancak ondan korkan onu sevmez.”Yani onu sevmediği gibi,ondan kaçır,oyşa ona koşturmalı,ona kaçmalı ve o yönde teşvikatta bulunulmalıdır.

Devletlerin yıkılmasında ilim ve kalem erbabının halkdan kopması ve belli kesime tahsisi

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.
Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

iken,bugün Üstad Bediüzzaman Hazretleri medreseleri,ulemanın tahsisinden kurtarıp,halkın ve umumun tahsisine açmıştır.

Mevlananın Mesnevisinde hakikatlar misallerle anlatılmaktadır.Mesela,Mesnevideki hikayede,çöldeki iki karı koca bağdattaki sultana su hediye götürüyor ,sultanda onlara bir küp altın verip denizden gönderiyor.Onlar denizi görünce kendi sularının yanında sultanın zenginliğini anlıyorlar.[6]

Bediüzzaman Hazretleri de eserlerinde sürekli Kur'an-ın tarzı olan mesel ve temsilleri çokça kullanmakta,konuları hikayelerle akla dürbün gibi yaklaştırmaktadır.

Bu konuda Roman,Hikaye,Sinama,Tiyatro,Edebiyat ve Şiirdeki yanlışlara deyinerek,yapılması gereken hususlara dikkatimizi çekmektedir:

“Kâmilîn insanların zevk-i maalîsini hoşnud eden bir halet, çocukça bir hevесе, sefihçe bir tabiat sahibine hoş gelmez,

Onları eğlendirmez. Bu hikmete binaen, bir zevk-i süflî, sefih, hem nefsi ve şehvanî içinde tam beslenmiş, zevk-i ruhîyi bilmez.

Avrupa'dan tereşşuh etmiş şu hazır edebiyat romanvari nazarla, Kur'anda olan letaif-i ulviyet, mezaya-yı haşmeti göremez, hem tadamaz.

Kendindeki miheki ona ayar edemez. Edebiyatta vardır üç meydan-ı cevalan; onlar içinde gezer, haricine çıkamaz:

Ya aşkla hüsündür, ya hamaset ve şehamet, ya tasvir-i hakikat. İşte yabani edebse hamaset noktasında hakperestliği etmez.

Belki zalim nev-i beşerin gaddarlıklarını alkışlamakla kuvvetperestlik hissini telkin eder. Hüsün ve aşk noktasında, aşk-ı hakikî bilmez.

Şehvet-engiz bir zevki nefislere de zerkeder. Tasvir-i hakikat maddesinde, kâinata san'at-ı İlahî suretinde bakmaz,

Bir sıbga-i Rahmanî suretinde göremez. Belki tabiat noktasında tutar, tasvir ediyor, hem ondan da çıkamaz.

Onun için telkini aşk-ı tabiat olur. Maddeperestlik hissi, kalbe de yerleştirir, ondan ucuzca kendini kurtaramaz.

Yine ondan gelen, dalaletten neş'et eden ruhun ızdırabatına o edebsizlenmiş edeb (müsekkin (uyuşturucu) hem münevvim (uyutucu)); hakikî fayda vermez.

Tek bir ilâcı bulmuş, o da romanlarıymış. Kitab gibi bir hayy-ı meyyit, sinema gibi bir müteharrik emvat! Meyyit hayat veremez.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

Hem tiyatro gibi tenasühvari, mazi denilen geniş kabrin hortlakları gibi şu üç nevi romanlarıyla hiç de utanmaz.

Beşerin ağzına yalancı bir dil koymuş, hem insanın yüzüne fâsık bir göz takmış, dünyaya bir âlüfte fistanını giydirmiş, hüs-n-ü mücerred tanımaz.

Güneşi gösterirse, sarı saçlı güzel bir aktrisi karie ihtar eder. Zahren der: "Sefahet fenadır, insanlara yakışmaz."

Netice-i muzırrayı gösterir. Halbuki sefahete öyle müşevvikane bir tasviri yapar ki, ağız suyu akıtır, akıl hâkim kalamaz.

İştihayı kabartır, hevesi tehyic eder, his daha söz dinlemez. Kur'andaki edebse hevayı karıştırmaz.

Hakperestlik hissi, hüs-n-ü mücerred aşkı, cernalperestlik zevki, hakikatperestlik şevki verir; hem de aldatmaz.

Kâinata tabiat cihetinde bakmıyor; belki bir san'at-ı İlahî, bir sıbga-i Rahmanî noktasında bahseder, akılları şaşırtmaz.

Marifet-i Sani'in nurunu telkin eder. Herşeyde âyetini gösterir. Her ikisi rikkatli birer hüznü de veriyor, fakat birbirine benzemez.

Avrupazade edebse fald-ül ahbabdan, sahipsizlikten neş'et eden gamlı bir hüznü veriyor, ulvî hüznü veremez.

Zira sağır tabiat, hem de bir kör kuvvetten mülhemane aldığı bir hiss-i hüzn-ü gamdar. Âlemi bir vahşetzar tanır, başka çeşit göstermez.

O surette gösterir, hem de mahzunu tutar, sahipsiz de olarak yabancılar içinde koyar, hiçbir ümid bırakmaz.

Kendine verdiği şu hissî heyecanla git gide ilhada kadar gider, ta'tile kadar yol verir, dönmesi müşkil olur, belki daha dönemez.

Kur'anın edebi ise: Öyle bir hüznü verir ki, âşıkane hüznüdür, yetimane değildir. Fırak-ul ahbabdan gelir, fald-ül ahbabdan gelmez.

Kâinata nazarı, kör tabiat yerine şuurlu, hem rahmetli bir san'at-ı İlahî onun medar-ı bahsi, tabiattan bahsetmez.

Kör kuvvetin yerine inayetli, hikmetli bir kudret-i İlahî ona medar-ı beyan. Onun için kâinat, vahşetzar suret giyemez.

Belki muhatab-ı mahzunun nazarında oluyor bir cem'iyet-i ahbab. Her tarafta tecavüb, her

canibde tahabbüb; ona sıkıntı vermez.

Her köşede istinas, o cem'iyet içinde mahzunu vaz'ediyor bir hüzn-ü müştakane, bir hiss-i ulvî verir, gamlı bir hüznü vermez.

İkisi birer şevki de verir: O yabani edebin verdiği bir şevk ile nefis düşer heyecana, heves olur münbasit; ruha ferah veremez.

Kur'anın şevki ise: Ruh düşer heyecana, şevk-i maâlî verir. İşte bu sırra binaen, Şeriat-ı Ahmediye (A.S.M) lehviyatı istemez.

Bazı âlât-ı lehvi tahrim edip, bir kısmı helâl diye izin verip.. Demek hüzn-ü Kur'anî veya şevk-i Tenzilî veren âlet, zarar vermez.

Eğer hüzn-ü yetimî veya şevk-i nefsanî verse, âlet haramdır. Değişir eşhasa göre, herkes birbirine benzemez.”[7]

Bu millet sefihçe eğlencelerle birkaç asırdır oyalandı,kandırıldı.Avrupanın düzmece eğlenceleri edebiyat diye sunularak millet uyuşturuldu ve uyutuldu.Süzmeden ve mihenge vurulmadan alınan ve bizim ve Kur'anın malı olmayan bu edebiyat ve kültür zorla bize zerkedildi.Erkeğe kadın,kadına erkek elbisesi giydirilerek edebden uzak edebiyat yapılmaya çalışıldı.

“Hem nasıl medeniyet-i hazıra, hikmet-i Kur'anın ilmî ve amelî i'cazına karşı mağlub oluyor. Öyle de: Medeniyetin edebiyat ve belâgatı da, Kur'anın edeb ve belâgatına karşı nisbeti: Öksüz bir yetimin muzlim bir hüzn ile ümitsiz ağlayışı, hem süflî bir vaziyette sarhoş bir ayyaşın velvele-i gınasının (şarkı demektir) nisbeti ile, ulvî bir âşıkın muvakkat bir iftiraktan müştakane, ümidkârane bir hüzn ile gınası (şarkısı); hem zafer veya harbe ve ulvî fedakârlıklara sevk etmek için teşvikkârane kasaid-i vataniyeye nisbeti gibidir. Çünkü edeb ve belâgat, tesir-i üslûb itibariyle ya hüzn verir, ya neş'e verir. Hüzn ise, iki kısımdır: Ya fakd-ül ahabdan gelir, yani ahbabsızlıktan, sahibsizlikten gelen karanlıklı bir hüznüdür ki; dalalet-âlûd, tabiatperest, gafletpîşe olan medeniyetin edebiyatının verdiği hüznüdür. İkinci hüzn, firak-ul ahabdan gelir, yani ahab var, firakında müştakane bir hüzn verir. İşte şu hüzn, hidayet-eda, nur-efşan Kur'anın verdiği hüznüdür. Amma neş'e ise, o da iki kısımdır: Birisi, nefsi hevesatına teşvik eder. O da tiyatrocı, sinemacı, romancı medeniyetin edebiyatının şe'nidir. İkinci neş'e, nefsi susturup, ruhu, kalbi, akli, sırrı maaliyata, vatan-ı aslîlerine, makarr-ı ebedîlerine, ahab-ı uhrevîlerine yetişmek için latif ve edebli masumane bir teşviktir ki, o da Cennet ve saadet-i ebediyeye ve rü'yet-i cemelullaha beşeri sevkeden ve şevke getiren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın verdiği neş'edir. İşte

"De ki: And olsun, eğer bu Kur'ân'ın benzerini getirmek için insanlar ve cinler bir araya toplanıp da hepsi birbirine yardımcı olsalar, yine de onun benzerini getiremezler.”[8] ifade ettiği azîm mana ve büyük hakikat, kasır-ül fehm olanlarca ve dikkatsizlikle mübalağalı bir belâgat için

muhal bir suret zannediliyor. Hâşâ! Mübalağa değil, muhal bir suret değil, ayn-ı hakikat bir belâgat ve mümkün ve vaki' bir surettedir.”[9]

Ulvi değil süfli duygular harekete getirilerek,sefil bir neslin türemesine çalışıldı.Dünyada en şaşılacak bir şey varsa;oda asırlardır kendi din ve kültürüne hizmet eden bir milletin bir anda tersine aleyhine dönmüş ve döndürülmüş olmasıdır.

“Daire-i meşruadaki keyfe iktifa ediniz ve kanaat getiriniz. Sizin hanenizdeki masum evlâdlarınızla masumane sohbet, yüzer sinemadan daha ziyade zevklidir. Hem kat'iyen biliniz ki; bu hayat-ı dünyeviyede hakikî lezzet, iman dairesindedir ve imandadır. Ve a'mal-i sâlihanın her birisinde bir manevî lezzet var. Ve dalalet ve sefahette, bu dünyada dahi gayet acı ve çirkin elemeler bulunduğunu Risale-i Nur yüzer kat'î delillerle isbat etmiştir. Âdeta imanda bir Cennet çekirdeği ve dalalette ve sefahette bir Cehennem çekirdeği bulunduğunu, ben kendim çok tecrübelerle ve hâdiselerle aynelyakîn görmüşüm ve Risale-i Nur'da bu hakikat tekrar ile yazılmış. En şedid muannid ve mu'terizlerin eline girip; hem resmî ehl-i vukuflar ve mahkemeler o hakikatı cerhedememişler. Şimdi sizin gibi mübarek ve masum hemşirelerime ve evlâdlarım hükmünde küçüklerinize, başta Tesettür Risalesi ve Gençlik Rehberi ve Küçük Sözler benim bedelime sizlere ders versin.”[10]

Meşru eğlencelerle yetinilmeyerek haramda bir zevk arandı.

“İşte bu halette, gayet rikkatli ve firkatli elemli bir hüzün ve gam kalbime, başıma çöktü. Çünkü ben yalnız bir-iki dostu kaybetmiyorum; İstanbul'da binler sevdiğim dostlarımdan müfarakat gibi, çok sevdiğim İstanbul'dan da ayrılacağım. Dünyada yüzbinler dostlarımdan iftirak gibi, çok sevdiğim ve mübtela olduğum o güzel dünyadan da ayrılacağım, diye düşünürken, yine kabristanın o yüksek yerine gittim. Arasına sinemaya -ibret için- gittiğimden; bana, İstanbul içindeki insanlar, o dakikada sinemada geçmiş zamanın gölgelerini hazır zamana getirmek cihetiyle, ölmüş olanları ayakta gezer suretinde gösterdikleri gibi aynen ben de o vakit gördüğüm insanları, ayakta gezen cenazeler vaziyetinde gördüm. Hayalime dedim ki: "Madem bu kabristanda olanlardan bir kısmı sinemada gezer gibi görülüyor; ileride kat'iyen bu kabristana girecekleri, girmiş gibi gör; onlar da cenazelerdir, geziyorlar." Birden Kur'an-ı Hakîm'in nuruyla ve Gavs-ı A'zam Şeyh-i Geylanî Hazretlerinin irşadıyla, o hazîn halet, sürurlu ve neş'eli bir vaziyete inkılab etti. Şöyle ki: O hazîn hale karşı Kur'andan gelen nur böyle ihtar etti ki; senin, Şimal-i Şarkîde, Kosturma'daki gurbetinde bir iki esir zabit dostun vardı. Bu dostların her halde İstanbul'a gideceklerini biliyordun. Sana birisi dese idi: "Sen İstanbul'a mı gideceksin, yoksa burada mı kalacaksın?" Elbette zerre mikdar aklın varsa, İstanbul'a ferah ve sürurla gitmesini kabul edecektin. Çünkü bin birden dokuzyüz doksandokuz ahabın İstanbul'dadırlar. Burada bir iki tane kalmış, onlar da oraya gidecekler. Senin için İstanbul'a

gitmek; hazîn bir firak, elîm bir iftirak değil. Hem de geldin, memnun olmadın mı? O düşman memleketindeki pek karanlık uzun gecelerinden ve pek soğuk fırtına kışlarından kurtuldun. Bu güzel (dünya cenneti gibi) İstanbul'a geldin. Aynen öyle de; senin küçüklüğünden bu yaşına kadar, sevdiklerinden yüzde doksandokuzu sana dehşet veren kabristana göçmüşler. Bu dünyada kalan bir iki dostun var, onlar da oraya gidecekler. Dünyada vefatın firak değil, visaldir; o ahbablara kavuşmaktır. Onlar, yani o ervah-ı bâkiye, eskimiş yuvalarını toprak altında bırakıp bir kısmı yıldızlarda, bir kısmı âlem-i berzah tabakatında geziyorlar diye ihtar edildi.”[11]

“Üçüncü taife olan ihtiyarlar, bir sülüs teşkil ediyor. Bunlar kabre yakınlaşıyorlar, ölüme yaklaşıyorlar, dünyadan uzaklaşıyorlar, âhirete yaşıyorlar. Böylelerin menfaati ve nuru ve tesellisi, Hülâgu ve Cengiz gibi zalimlerin gaddarane sergüzeştlerini dinlemesinde midir? Ve âhireti unutturacak, dünyaya bağlandıracak, neticesiz, manen sukut, zahiren terakki denilen şimdiki nevi hareketinizde midir? Ve uhrevî nur, sinemada mıdır? Ve hakikî teselli, tiyatrodadır mıdır? Bu bîçare ihtiyarlar hamiyetten hürmet isterlerken, manevî bıçakla o bîçareleri kesmek hükmünde ve "i'dam-ı ebedîye sevkediliyorsunuz" fikrini vermek ve rahmet kapısı tasavvur ettikleri kabir kapısını ejderha ağzına çevirmek, "Sen oraya gideceksin" diye manevî kulağına üflemek; hamiyet-i milliye ise, böyle hamiyetten yüzbin defa el'iyazü billah!..”[12]

“Rivayette var ki: "Fitne-i âhîrzaman o kadar dehşetlidir ki, kimse nefesine hâkim olmaz." Bunun için, binüçyüz sene zarfında emr-i Peygamberîyle bütün ümmet o fitneden istiaze etmiş, azab-ı kabirden sonra

[13] vird-i ümmet olmuş.

Allahu a'lem bissavab, bunun bir tevili şudur ki: O fitneler nefisleri kendilerine çeker, meftun eder. İnsanlar ihtiyarlarıyla, belki zevkle irtikâb ederler. Meselâ; Rusya'da hamamlarda kadın-erkek beraber çıplak girerler ve kadın kendi güzelliklerini göstermeğe fitraten çok meyyal olmasından seve seve o fitneye atılır, baştan çıkar ve fitraten cemalperest erkekler dahi, nefisine mağlub olup o ateşe sarhoşane bir sürur ile düşer, yanar. İşte dans ve tiyatro gibi o zamanın lehviyatları ve kebairleri ve bid'aları birer cazibedarlık ile pervane gibi nefisperestleri etrafına toplar, sersem eder. Yoksa cebr-i mutlak ile olsa ihtiyar kalmaz, günah dahi olmaz.”[14]

“Risale-i Nur'un erkân-ı mühimmesinden bir zât yazıyor ki: "Adapazarı zelzelesinin aynı gününde, zelzeleden birkaç saat evvel, umumî ve herkese göstermek için, bir büyük tiyatro teşekkülüyle ve oyuncu kızlardan dört güzelini çırılçıplak olarak alayişle çarşı ve pazarda gezdirerek, o cazibedarlara kapılan tiyatro binasında toplanan bin kişiden fazla seyirciler, oyun başlarken, birdenbire arz kemal-i hiddet ve gayz ile onların hayâsız yüzlerini dehşetli tokatladı, mahvedip zîr ü zeber etti. Ve o binayı hâk ile yeksan eyledi." Ben, dünyanın bu nevi hâdiselerinden iki senedir hiç haberim yoktu, bakmıyordum. Fakat bugünlerde hem Hüsrev ve hem kahraman Çelebi zelzeleden haber vermeleri; ve Hüsrev ve rüfekasının kanaatıyla, Isparta'nın gürültülü zelzelesi, karşısında Risale-i Nur'u kuvvetli bir kalkan bulmasıyla hiçbir zarar vermemesi; ve Risale-i Nur'a muarız bir hocanın bütün hasılatını mahveden dolu o

muarıza has kalması, başkasına ilişmemesi bir derece kanaat verir ki; ekser vilayetlere giren ve Adapazar'a girmeyen Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan tesettür şiarını bu derece açık ihanetiyle, Risale-i Nur onların yardımlarına koşmamış diye, yalnız bu hâdiseye baktım.”[15]

Bu millet yaptıklarıyla adeta kadere fetva verdi, belalara davetiye çıkardı. İlahi ikazlarla da uyanmadı, aldandı. Bu da göstermektedir ki; uyandırılana kadar ikazlar devam edecektir. Kâinatta tesadüfe tesadüf edilmemektedir. Hiç bir şey tesadüfü değil, beşerin ameliyle alakadardır.

“Kırk sene evvel bir başkumandan beni bir parça dünyaya alıştırmak için bazı kumandanları, hattâ hocaları benim yanıma gönderdi. Onlar dediler: "Biz şimdi mecburuz." Zaruretler mahzurlu şeyleri mübah kılar." kaidesiyle Avrupa'nın bazı usûllerini, medeniyetin îcablarını taklide mecburuz." dediler. Ben de dedim: "Çok aldanmışsınız. Zaruret sû'-i ihtiyardan gelse kat'iyyen doğru değildir, haramı helâl etmez. Sû'-i ihtiyardan gelmezse, yani zaruret haram yoluyla olmamış ise, zararı yok. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarı ile haram bir tarzda kendini sarhoş etse ve sarhoşlukla bir cinayet yapsa; hüküm aleyhine cari olur, mazur sayılmaz, ceza görür. Çünkü sû'-i ihtiyarı ile bu zaruret meydana gelmiştir. Fakat bir meczub çocuk cezbe halinde birisini vursa mazurdur, ceza görmez. Çünkü ihtiyarı dâhilinde değildir." İşte, ben o kumandana ve hocalara dedim: Ekmek yemek, yaşamak gibi zarurî ihtiyaçlar haricinde başka hangi zaruret var? Sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd eden hareketler, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Sinema, tiyatro, dans gibi şeylerde tiyaki olmuş ise, mutlak zaruret olmadığı ve sû'-i ihtiyardan geldiği için, haramı helâl etmeye sebep olamaz. Kanun-u beşerî de bu noktaları nazara almış ki; ihtiyar haricinde zaruret-i kat'iyye ile, sû'-i ihtiyardan neş'et eden hükümleri ayırmıştır. Kanun-u İlahîde ise, daha esaslı ve muhkem bir şekilde bu esaslar tefrik edilmiş.”[16]

Sanat millet ve vereceği fayda için değil sanat adına yapıldı. Her türlü herzeler meşru görüldü. Ne türlü namussuzluk yapılırsa ona sanat kılıfı giydirildi.

Tıpkı şu örnek gibi; Lise son sınıftaki öğrencilerime ne olmak istediklerini sorduğumda içlerinden birisi kalkarak avukat olacağını ve konuşmanın devam eden kısmında da önüne gelen cinayet, hırsızlık gibi her türlü davayı savunacağını çünkü avukatlığın bir savunma mesleği olmasından dolayı kötülüklerinde savunulmasında bir beis olmayacağını söylemişti.

Konuşmamızda avukatlığında bir doktorluk mesleği gibi bir dürüstlük yemini ettiğini, adaleti yıkmak değil tesis etmekle, toplumdaki güveni oluşturup insanlar arasındaki uyumu sağlamak mecburiyetinde olduğunu uzunca anlatarak iknaya çalışmıştık.

Şimdiki sanatkarların ve edebiyatçıların yaptıkları da bundan pek geri kalmamaktadır.

Ve Hürriyet adına kim ne işlese mübah görüldü. Oysa gerçek hürriyet odur ki, kişi ne kendisine

ne de başkasına zarar vermemesidir. Bizdeki hürriyet hem kendine hem de gayra zarar verdi.

” Cumhuriyet gazetesinde neşredilen bu nasihatler 1956’da Sebilürreşad tarafından iktibas edilir. Sultan Abdülhamid’in Enver Paşa’ya tarihi hakikatler içeren nasihatleri şöyledir:

-“Enver Paşa, sana oğlum diyorum. Evet çünkü sen de bizim aileye karışmış bulunuyorsun. Hanedanımızın sevgili damadısın...

Oğlum Enver, 33 sene saltanat sürdürdüm. Padişahlığım müddetince ferdin hürriyetine, şahsiyetine daima taraftar idim. Fakat keyfemayeşa, bir hürriyeti, gelişigüzel bir serbestiyi de hiç bir zaman hoş görmedim...

Padişah olarak bu memleketin tarihinde ilk Meclis’i Mebusan’ı ben açtırdım. Fakat mebusların kâfi derecede olgunlaşmamış olduğunu görünce aynı Meclis’i ben kapattırdım. Bilir misin ki, Osmanlı Meclisi Mebusanı’nın verdiği ilanı harb kararı bize neye mal oldu?

Bu Rus Harbi ile tek mil Balkanları, Rumeli’yi kaybettik. Bu kararı hiç beğenmedim. Fakat önlüyemedim. Mithat Paşa bu hususta çok ısrar etmişti. Harbin korkunç neticelerini çabuk gördük. Plevne’nin şanlı müdafaasına, Kars’ın kahramanca savaşına rağmen mağlub olduk. Rus orduları Ayastfanos’a kadar geldiler. Zabitleri İstanbul’a girdi ve bize şerefsiz bir muahede imza ettirdiler. Bunu imzalarken Hariciye Nazırı Saffet Paşa’nın hüngür hüngür ağladığını işittiğim zaman son derece kederlenmişim.

Şimdi sizler de bir harbe girmiş bulunuyorsunuz. Bu da acele olmuş, hissiyata kapılarak memleket tehlikeye atılmıştır. İnşallah devletimiz ve milletimiz için hayırlı ve şerefli biter. Fakat hafazanallah felâketle biterse ister misiniz ki bu da bize bir Anadolu’ya mal olsun? O zaman elimizde ne kalır damad?

Hareket Ordusu ile İstanbul üzerine yürüdünüz, muzaffer oldunuz, şehri zaptettiniz, Saray’a kadar dayandınız, beni hal’ettiniz, hepsi güzel.

Unutmayınız ki emrimdeki kuvvetlere asla ateş etmemelerini, kan dökmemelerini bildirmiştim. Eğer bir mukavemet görseydiniz bu size pek pahalıya mal olacaktı. Ancak bu sayede hiç kimsenin burnu kanamamıştır. Fakat arkadaşlarınızın gözü hiç bir şeyi görmemişti. Tedbirlerimi beğenmediler. Beni kaldırıp bir paçavra gibi sokağa attılar.

Üstelik 31 Mart hadisesini benden bildiler. Halbuki bunda hiç bir alakam yoktu. Asileri tahrik edenler elbette vardı. Fakat bunlar asla Saraya mensub kimseler değildi. Her devirde devletin düşmanları olacaktır. Bunları tahkiksiz, mesnedsiz kuru iftiralarla herkese bulaştırmak vicdanî bir hareket değildir.

Beni en çok üzen şey, huzurumdan kovduğum bir insanı, beni saltanattan uzaklaştıran kararı tebliğe memur bir heyete katmanız olmuştur. Bu, Emanuel Karasu’dur. Bu Yahudi’yi ne diye karşıma çıkardınız? Bununla bu makamı elin Yahudisine tahkir ettirdiniz. Selânîk’te bir mason locasının üstadı azamı olan bu zat ile Hazret-i Peygamberden beri el üstünde tutulagelen bir müessese encam bir Musevi’nin tebligatı ile Hanedan’ı Ali Osmani’nin bir rüknünden alınmış

oldu. İftihar edebilirsiniz. Şimdi iktidardasın, neşen yerinde ve huzur içindesin, istikbalin parlak görünmektedir.Fakat bütün bunlara güvenme oğlum, sana son bir baba nasihatı vereyim:

Bugün insanı aklışlayanlar, yarın onu paralamasını da bilirler!.. Dikkat et...Allah yolunu açık etsin!..Allah millete, devlete zeval vermesin..."[17]

"- Ey gazeteciler! Edibler edebli olmalı; hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalı. Ve onların sözleri, kalb-i umumî-i müşterek-i milletten, bitarafane çıkmalı. Ve matbuat nizamnamesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlisâ tanzim etmeli. Halbuki siz, iki kıyas-ı fâsitle, yâni: Taşrayı İstanbul'a ve İstanbul'u Avrupa'ya kıyas ederek efkâr-ı umumiyeyi bataklığa düşürdünüz; ve şahsî garazları ve fikr-i intikamı uyandırdınız. Zira elifba okumayan çocuğa felsefe-i tabiiye dersi verilmez! Ve erkeğe, tiyatrocü karı libası yakışmaz! Ve Avrupa'nın hissiyatı, İstanbul'da tatbik olunmaz! Akvamın ihtilâfı; mekânların ve aktârın tehalüfû, zamanların ve asırların ihtilâfı gibidir. Birisinin libası, ötekinin endamına gelmez. Demek, Fransız Büyük İhtilâli, bize tamamen hareket düsturu olamaz! Yanlışlık, tatbik-i nazariyat ve mukteza-yı hâli düşünmemekten çıkar."[18]

"Kaç defa, büyük içtimalarda heyecanları hissettim, korktum ki, avâm-ı nâs, siyasete karışmakla asayiş ihlâl etsinler. Türkçeyi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lâfızlarla, heyecanı teskin ettim. Ezcümle, Bayezid'de talebenin içtimasında ve Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosundaki heyecana yetiştim; bir derece heyecanı teskin ettim. Yoksa bir fırtına daha olacaktı. Ben ki bedevî bir adamım; medenîlerin entrikalarını bildiğim halde, işlerine karıştım. Demek, cinayet ettim (!)..."[19]

"Ey kardeş! Benden birkaç nasihat istedin. Sen bir asker olduğun için askerlik temsilâtıyla, sekiz hikâyecikler ile birkaç hakikatı nefsimle beraber dinle. Çünkü ben nefsimi herkesten ziyade nasihata muhtaç görüyorum. Vaktiyle sekiz âyetten istifade ettiğim sekiz sözü biraz uzunca nefsimde demiştim. Şimdi kısaca ve avam lisanıyla nefsimde diyeceğim. Kim isterse beraber dinlesin."[20]

"Bismillah her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil ey nefsim, şu mübarek kelime İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudatın lisan-ı haliyle vird-i zebanıdır. Bismillah ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak dinle. Şöyle ki:"[21]

"İmanda ne kadar büyük bir saadet ve nimet ve ne kadar büyük bir lezzet ve rahat bulunduğunu

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:”[22]

“İbadet, ne büyük bir ticaret ve saadet; fısk ve sefahet, ne büyük bir hasaret ve helâket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle...”[23]

“Namaz, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır, hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:”[24]

“Namaz kılmak ve büyük günahları işlememek, ne derece hakikî bir vazife-i insaniye ve ne kadar fitrî, münasib bir netice-i hilkat-ı beşeriye olduğunu görmek istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:”[25]

“Nefis ve malını Cenab-ı Hakk'a satmak ve ona abd olmak ve asker olmak; ne kadar kârlı bir ticaret, ne kadar şerefli bir rütbe olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciği dinle:”[26]

“Şu kâinatın tılsım-ı muğlakını açan "Âmentü billâhi ve bi'l-yevmi'l-âhir"[27]ruh-u beşer için saadet kapısını fetheden ne kadar kıymetdar iki tılsım-ı müşkil-küşa olduğunu ve sabır ile Hâlıkına tevekkül ve iltica ve şükür ile Rezzakından sual ve dua; ne kadar nâfi' ve tiryak gibi iki ilâç olduğunu; ve Kur'an'ı dinlemek, hükmüne inkıyad etmek, namazı kılmak, kebairi terk etmek; ebed-ül âbâd yolculuğunda ne kadar mühim, değerli revnakdar bir bilet, bir zâd-ı âhiret, bir nur-u kabir olduğunu anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:”[28]

“Şu dünya ve dünya içindeki ruh-u insanî ve insanda dinin mahiyet ve kıymetlerini ve eğer din-i hak olmazsa, dünya bir zindan olması ve dinsiz insan, en bedbaht mahluk olduğunu ve şu âlemin tılsımını açan, ruh-u beşerîyi zulûmattan kurtaran - Yâ Allah ve Lâ ilâhe illâllah olduğunu anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:”[29]

“Ey nefsim ve ey nefsimle beraber bu hikâyeyi dinleyen adam!

Şu hikâye-i temsiliyede olan hakikatları eğer fehmettin ise; hakikat-ı dini ve dünyayı ve insanı ve imanı ona tatbik edebilirsin. Mühimlerini ben söyleyeceğim. İncelerini sen kendin istihrac et.”[30]

“Şu risalelerde teşbih ve temsilleri, hikâyeler suretinde yazdığımın sebebi; hem teshil, hem hakaik-i İslâmiye ne kadar makul, mütenasib, muhkem, mütesanid olduğunu göstermektir. Hikâyelerin manaları, sonlarındaki hakikatlerdir. Kinaiyat kabilinden yalnız onlara delalet ederler. Demek, hayalî hikâyeler değil, doğru hakikatlerdir.”[31]

“Birader, haşir ve âhireti basit ve avam lisanıyla ve vâzıh bir tarzda beyanını ister isen, öyle ise şu temsilî hikâyeciğe nefsimle beraber bak, dinle.”[32]

“İşte haşir ve âhiretten kinaye ve ibaret olan şu hikâye-i temsiliye burada tamam oldu. Şimdi tevfik-ı İlahî ile hakikat-ı uluyaya geçeceğiz. Geçmiş "Oniki Suret"e mukabil "Oniki mütesanid Hakikat" ile bir "Mukaddime" beyan edeceğiz.”[33]

“BİRİNCİ İŞARET: Hikâyedeki sersem adamın o emin arkadaşıyla, üç hakikatları var.

Felsefe şakirdleri ve millet-i küfriye ve nefs-i emmarenin en müdhiş dalaleti, Cenab-ı Hakk'ı tanımamaktadır. Hikâyede nasıl emin adam demişti: "Bir harf kâtibsiz olmaz, bir kanun hâkimsiz olmaz." Biz de deriz.”[34]

“İKİNCİ İŞARET: Hikâyede bir yaver-i ekremden bahsedilmiş ve denilmiş ki: Kör olmayan herkes onun nişanlarını görmekte anlar ki: O zât, padişahın emriyle hareket eder ve onun has bendesidir. İşte o yaver-i ekrem, Resul-i Ekrem'dir (Aleyhissalâtü Vesselâm). Evet şöyle müzeyyen bir kâinatın, öyle mukaddes bir Sâniine böyle bir Resul-i Ekrem, ışık şemse lüzumu derecesinde elzemdir. Çünkü nasıl Güneş, ziya vermeksizin mümkün değildir. Öyle de uluhiyet de, peygamberleri göndermekle kendini göstermeksizin mümkün değildir.”[35]

“DÖRDÜNCÜ İŞARET: Nasılki hikâyede oniki suretle gördük ki: Hiçbir cihetle mümkün değil; öyle bir padişahın, öyle muvakkat misafirhane gibi bir memleketi bulunsun da, müstekar ve haşmetine mazhar ve saltanat-ı uzmasına medar diğer daimî bir memleketi bulunmasın... Öyle de hiçbir vecihle mümkün değil ki; bu fâni âlemin bâki Hâlık'ı, bunu icad etsin de, bâki bir âlemi icad etmesin? Hem mümkün değil: Şu bedi' ve zâil kâinatın sermedî Sâniini bunu halk etsin de, müstekar ve daimî diğer bir kâinatı icad etmesin? Hem mümkün değil: Bu meşher ve meydan-ı imtihan ve tarla hükmünde olan dünyanın Hakîm ve Kadîr ve Rahîm olan Fâtır'ı onu yaratsın, onun bütün gayelerine mazhar olan dâr-ı âhireti halk etmesin? Bu hakikata oniki kapı ile girilir. Oniki hakikat ile o kapılar açılır. En kısa ve basitten başlarız.”[36]

“Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaş! Hikâye-i temsiliyede demiştik: Bir adada bir içtima var... Bir yaver-i ekrem bir nutuk okuyor. Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki: Gel! Bu zamandan tecerrüd edip, fikren Asr-ı Saadet'e ve hayalen Ceziret-ül Arab'a gidiyoruz. Tâ ki, Resul-i Ekrem'i (Aleyhissalâtü Vesselâm) vazife başında ve ubudiyet içinde görüp, ziyaret ederiz. Bak! O zât nasıllıki risaletiyle, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebep-i husulü ve vesile-i vusulüdür. Onun gibi, ubudiyetiyle ve duasıyla, o saadetin sebep-i vücudu ve Cennet'in vesile-i icadıdır.”[37]

“Elhasıl: Nasıl hikâye-i temsiliyede bir zabitin cüzdanına ve defterine bakıp görmüş idik ki; hem rütbesi, hem vazifesi, hem maaşı, hem düstur-u hareketi, hem cihazatı bize gösterdi ki; o zabıt, o muvakkat meydan için değil, belki müstekar bir memlekete gidecek de ona göre çalışıyor. Aynen onun gibi; insanın kalb cüzdanındaki letaif ve akıl defterindeki havas ve istidadındaki cihazat, tamamen ve müttefiklik saadet-i ebediyeye müteveccih ve ona göre verilmiş ve ona göre teçhiz edilmiş olduğuna ehl-i tahkik ve keşf müttefikler.”[38]

“Ey kardeş! Eğer hikmet-i âlemin tılsımını ve hilkat-i insanın muammasını ve hakikat-ı salâtin rumuzunu bir parça fehmetmek istersen, nefsimle beraber şu temsilî hikâyeciğe bak.”[39]

“Ey benimle bu hikâyeyi dinleyen arkadaş! Elbette anladın ki: O Hâkim-i Zîşan bu kasrı, şu mezkûr maksadlar için bina etmiştir. Şu maksadların husulü ise, iki şeye mütevakkıftır.”[40]

“Ey arkadaş! Hikâye burada bitti. Eğer şu temsilin sırrını anladınsa bak, hakikatın yüzünü de gör.”[41]

“BİRİNCİ ESAS: Hikmet-i Kur'aniye ile hikmet-i fenniye'nin farklarına şu gelecek hikâye-i temsiliye dûrbîniyle bak.”[42]

“Evet madem Kur'anın herbir âyeti, çok vücuh-u irşadî ve müteaddid cihat-ı hidayeti olduğunu ehl-i tahkik ve ilm-i belâgat ittifak etmişler. Öyle ise Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın en parlak âyetleri olan mu'cizat-ı Enbiya âyetleri; birer hikâye-i tarihiye olarak değil, belki onlar çok maânî-i irşadiyeyi tazammun ediyorlar. Evet, mu'cizat-ı Enbiyayı zikretmesiyle fen ve san'at-ı beşeriyenin nihayet hududunu çiziyor. En ileri gayatına parmak basıyor. En nihayet hedeflerini tayin ediyor. Beşerin arkasına dest-i teşviki vurup o gayeye sevk ediyor. Zaman-ı mazi, zaman-ı müstakbel tohumlarının mahzeni ve şuunatının âyinesi olduğu gibi; müstakbel dahi mazinin

tarlası ve ahvalinin âyinesidir. Şimdi misal olarak o çok vasi' menba'dan yalnız birkaç nümunelerini beyan edeceğiz:"[43]

"Tevhidin hakikat-ı uzmasına ve "Âmentü Billah" imanına işaret eden hikâye-i temsiliye tamam oldu. Fazl-ı Rahman, feyz-i Kur'an, nur-u iman sayesinde tevhid-i hakikînin güneşinden, hikâye-i temsiliyedeki oniki bürhana mukabil, oniki lem'a ile bir mukaddemeyi göstereceğiz."[44]

-

"Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye benzer:"[45]

"Hattâ bir gün kedilere baktım. Yalnız yemeklerini yediler, oynadılar, yattılar. Hatırıma geldi: "Nasıl bu vazifesiz canavarcıklara mübarek denilir?" Sonra gece yatmak için uzandım. Baktım, o kedilerden birisi geldi, yastığıma dayandı, ağzını kulağıma getirdi. Sarih bir surette "Ya Rahîm, Ya Rahîm, Ya Rahîm, Ya Rahîm" diyerek güya hatırıma gelen itirazı ve tahkiri, taifesi namına reddedip yüzüme çarptı. Aklıma geldi: "Acaba şu zikir bu ferde mi mahsustur? Yoksa taifesine mi âmmdır? Ve işitmek yalnız benim gibi haksız bir muterize mi münhasırdır? Yoksa herkes dikkat etse bir derece işitebilir mi?" Sonra sabahleyin başka kedileri dinledim. Çendan onun gibi sarih değil, fakat mütefavit derecede aynı zikri tekrar ediyorlar. Bidayette hırhırları arkasında "Ya Rahîm" farkedilir. Git gide hırhırları, mırmırları, aynı "Ya Rahîm" olur. Mahreçsiz, fasih bir zikr-i hazîn olur. Ağzını kapar, güzel "Ya Rahîm" çeker. Yanıma gelen ihvanlara hikâyeye ettim. Onlar dahi dikkat ettiler, "Bir derece işitiyoruz" dediler. Sonra kalbime geldi: "Acaba şu ismin vech-i tahsisi nedir? Ve ne için insan şivesiyle zikrederler, hayvan lisanıyla etmiyorlar?" Kalbime geldi: Şu hayvanlar çocuk gibi çok nazdar ve nazik ve insana karışık bir arkadaş olduğundan, çok şefkat ve merhamete muhtaçtırlar. Okşandığı vakit hoşlarına giden taltifleri gördükleri zaman, o nimete bir hamd olarak, kelbin hilafına olarak esbabı bırakıp yalnız kendi Hâlık-ı Rahîm'inin rahmetini kendi âleminde ilân ile nevm-i gaflette olan insanları ikaz ve "Ya Rahîm" nidasıyla: Kimden meded gelir ve kimden rahmet beklenir, esbabperestlere ihtar ediyorlar."[46]

"Altıncı Asıl: Beyn-en nas iştihar bulmuş bazı hikâyeler bulunuyor ki, durub-u emsal hükmüne geçer. Hakikî manasına bakılmaz. Ne maksad için sevk edilir, ona bakılır. İşte bu neviden beyn-en nâs tearûf etmiş bazı kıssa ve hikâyatı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm bir maksad-ı irşadî için, temsil ve kinaye nev'inden zikredivermiş. Şu nevi mes'elelerin mana-yı hakikîsinde kusur varsa, örf ve âdât-ı nasa aittir ve teârûf ve tesamu'-u umumîye raci'dir."[47]

"Eğer, bir şübheniz varsa, size yardım edecek, şehadet edecek bütün büyüklerinizi ve taraftarlarınızı çağırınız. Birtek suresine bir nazire yapınız." "İşarat-ül İ'caz"da izah ve isbat

edildiği için burada yalnız icmaline işaret ederiz. Şöyle ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan diyor: "Ey ins ve cin! Eğer Kur'an, Kelâm-ı İlahî olduğunda şübheniz varsa, bir beşer kelâmı olduğunu tevehhüm ediyorsanız, haydi, işte meydan, geliniz! Siz dahi ona Muhammed-ül Emin dediğiniz zât gibi, okumak yazmak bilmez, kıraat ve kitabet görmemiş bir ümmiden bu Kur'an gibi bir kitab getiriniz, yaptırınız. Bunu yapamazsanız, haydi ümmi olmasın, en meşhur bir edib, bir âlim olsun. Bunu da yapamazsanız, haydi birtek olmasın, bütün büleganız, hutebanız, belki bütün geçmiş beliglerin güzel eserlerini ve bütün gelecek ediblerin yardımlarını ve ilahlarınızın himmetlerini beraber alınız. Bütün kuvvetinizle çalışınız, şu Kur'ana bir nazire yapınız. Bunu da yapamazsanız, haydi kabil-i taklid olmayan hakaik-i Kur'aniyeden ve manevî çok mu'cizatından kat-ı nazar, yalnız nazmındaki belâgatına nazire olarak bir eser yapınız." [48] ilzamıyla der: "Haydi sizden mananın doğruluğunu istemiyorum. Müftereyat ve yalanlar ve bâtil hikâyeler olsun. Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi bütün Kur'an kadar olmasın, yalnız on suresine nazire getiriniz. Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi, birtek suresine nazire getiriniz. Bu da çoktur. Haydi, kısa bir suresine bir nazire ibraz ediniz. Hattâ, madem bunu da yapmazsanız ve yapamazsınız. Hem bu kadar muhtaç olduğunuz halde; çünkü haysiyet ve namusunuz, izzet ve dininiz, asabiyet ve şerefınız, can ve malınız, dünya ve âhiretiniz, buna nazire getirmekle kurtulabilir. Yoksa dünyada haysiyetsiz, namussuz, dinsiz, şerefsiz, zillet içinde, can ve malınız helâkette mahvolup ve âhirette

[49]işaretiyle Cehennem'de haps-i ebedî ile mahkûm ve sanemlerinizle beraber ateşe odunluk edeceksiniz. Hem madem sekiz mertebe aczinizi anladınız. Elbette sekiz defa, Kur'an dahi mu'cize olduğunu bilmekliğiniz gerektir. Ya imana geliniz veyahut susunuz, Cehennem'e gidiniz!" İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın makam-ı ifhamdaki ilzamina bak ve de: Evet beyan-ı Kur'andan sonra beyan olamaz ve hacet kalmaz." [50]

"Evet Kur'anın hitabı evvela Mütakellim-i Ezelî'nin rububiyet-i âmmesinin geniş makamından, hem nev-i beşer belki kâinat namına muhatab olan zâtın geniş makamından, hem umum nev-i beşer ve benî-âdem'in bütün asırlarda irşadlarının gayet vüs'atli makamından, hem dünya ve âhiretin, arz ve semavatın ve ezel ve ebedin ve Hâlık-ı Kâinat'ın rububiyetine ve bütün mahlukatın tedbirine dair kavanin-i İlahiyenin gayet yüksek ihatalı beyanatının makamından aldığı vüs'at ve ulviyet ve ihata cihetiyle o hitab, öyle bir yüksek i'cazı ve şumulü gösterir ki; ders-i Kur'anın muhatablarından en kesretli taife olan tabaka-i avamın basit fehimlerini okşayan zahirî ve basit mertebesi dahi, en ulvî tabakayı da tam hissedar eder. Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i tarihiyeden bir ibret değil, belki bir küllî düsturun efradı olarak her asra ve her tabakaya hitab ederek taze nâzil oluyor ve bilhassa çok tekrar ile deyip tehdidleri ve zülümlerinin cezası olan musibet-i semaviye ve arziyeyi şiddetle beyanı, bu asrın emsalsiz zulümlerine Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun'un başlarına gelen azablarla baktırıyor ve mazlum ehl-i imana İbrahim (A.S.), Musa (A.S.) gibi enbiyanın necatlarıyla teselli veriyor." [51]

"Hem meselâ: Sure-i de sekiz defa tekrar edilen şu "Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti herşeye galip olan ve rahmeti herşeyi kuşatan Allah'tır." [52] âyeti, o surede hikâye edilen peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azablarını, kâinatın netice-i hilkatı hesabına ve

rububiyet-i âmmenin namına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek; izzet-i Rabbanîye, o zalim kavimlerin azabını ve rahîmiyet-i İlahîye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve îcazlı ve i'cazlı bir ulvî belâgattır. Hem meselâ: Sure-i Rahman'da tekrar edilen "Ey insanlar ve cinler, Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?" [53] âyeti ile Sûre-i Mürselât'ta "Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!"[54] âyeti, cin ve nev'-i beşere, kâinatı kızdıran ve arz ve semavatı hiddete getiren ve hilkat-i âlemin neticelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı İlahîyeye karşı inkâr ve istihfafla mukabele eden, küfür ve küfranlarını ve zulümlerini ve bütün mahlukatın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arza ve semavata tehdidkârane haykıran bu iki âyet, böyle binler hakikatlarla alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan bir ders-i umumîde binler defa tekrar edilse yine lüzum var ve celalli bir îcaz ve cemalli bir i'caz-ı belâgattır."[55]

Kur'an geçmiş ümmetlerin başlarına gelen olayları hikaye ederken, bununla beşeri ibret ve ders almaya sevketmektedir.

"İçtihadı yani istinbat-ı ahkâmı, yani Cenab-ı Hakk'ın marziyatını kelâmından anlamakta, sahabilere yetişilmez. Çünkü o zamandaki o büyük inkılab-ı İlahî, marziyat-ı Rabbanîyeyi ve ahkâm-ı İlahîyeyi anlamak üzere dönerdi. Bütün ezhan, istinbat-ı ahkâma müteveccih idi. Bütün kalbler, "Rabbimizin bizden istediği nedir!" diye merak ederdi. Ahval-i zaman, bu hali işmam ve ihsas edecek bir tarzda cereyan ediyordu. Muhaverat, bu manaları tazammun ederek vuku buluyordu.

İşte bunun için herşey ve her hal ve muhavereler ve sohbetler ve hikâyeler, bütün o manaları bir derece ders verecek bir tarzda cereyan ettiğinden; sahabenin istidadını tekmil ve fikirlerini tenvir ettiğinden; içtihad ve istinbatta istidadı kibritle derecesinde nurlanmaya hazır olduğundan; bir günde veya bir ayda kazandığı mertebeye istinbat ve içtihadı, o sahabenin derecesine zekâvetinde ve istidadında olan bir adam, şu zamanda on senede, belki yüz senede kazanmayacaktır. Çünkü şimdi saadet-i ebediyeye bedel, saadet-i dünyeviye medar-ı nazardır. Beşerin nazar-ı dikkati, başka maksadlara müteveccihdir. Tevekkülsüzlük içinde derd-i maişet, ruha sersemlik ve felsefe-i tabiiye ve maddiye akla körlük verdiğinden; beşerin muhit-i içtimaîsi, o şahsın zihnine ve istidadına, içtihad hususunda kuvvet vermediği gibi, teşettüt veriyor, dağıtıyor. Yirmiyedinci Söz'ün içtihad bahsinde, Süfyan İbn-i Uyeyne ile onun zekâveti derecesinde birinin müvazenesinde isbat etmişiz ki; Süfyan'ın on senede kazandığını, öteki yüz senede kazanamıyor."[56]

"Birinci temsil: Onbirinci Söz'ün hikâye-i temsiliyesinde tafsilen beyan edildiği gibi: Nasılkı bir Sultan-ı Zîşan'ın, pekçok hazineleri ve o hazinelerde pekçok cevahirlerin enva'ı bulunsa, hem sanayi-i garibede çok mehareti olsa ve hesabsız fûnun-u acibeye marifeti, ihatası bulunsa, nihayetsiz ulûm-u bediaya ilim ve ıtılâı olsa.. her cemal ve kemal sahibi, kendi cemal ve kemalini görüp ve göstermek istemesi sırrınca: Elbette o sultan-ı zîfûnun dahi, bir meşher

açmak ister ki; içinde sergiler dizsin, tâ nâsın enzarına saltanatının haşmetini, hem servetinin şaşaaasını, hem kendi san'atının hârikalarını, hem kendi marifetinin garibelerini izhar edip göstere; tâ, cemal ve kemal-i manevîsini, iki vecihle müşahede etsin. Bir vecih: Bizzât nazar-ı dekaik-aşinasıyla görsün. Diğer: Gayrın nazarıyla baksın. Ve şu hikmete binaen elbette cesîm, muhteşem, geniş bir saray yapmağa başlar. Şahane bir surette dairelere, menzillere taksim eder. Hazinelerinin türlü türlü murassaatiyle süslendirip, kendi dest-i san'atının en güzel, en latif san'atlarıyla zînetlendirir. Fünun ve hikmetinin en incelikleriyle tanzim eder. Ve ulûmunun âsâr-ı mu'cizekâraneleriyle donatır, teknil eder. Sonra nimetlerinin çeşitleriyle, taamlarının lezizleriyle, her taifeye lâyık sofraları serer. Bir ziyafet-i âmme ihzar eder. Sonra raiyetine kendi kemalâtını göstermek için, onları seyre ve ziyafete davet eder. Sonra birisini Yaver-i Ekrem yapar, aşağıki tabakat ve menzillerden yukarıya davet eder; daireden daireye, üst üstteki tabakalarda gezdirir. O acib san'atının makinelerini ve tezgâhlarını ve aşağıdan gelen mahsulâtın mahzenlerini göstere göstere, tâ daire-i hususiyesine kadar getirir. Bütün o kemalâtının madeni olan mübarek zâtını ona göstermekle ve huzuruyla onu müşerref eder. Kasrın hakaikını ve kendi kemalâtını ona bildirir. Seyircilere rehber tayin eder, gönderir. Tâ o sarayın Sâniini, o sarayın müştemilâtıyla, nukuşuyla, acaibiyle, ahaliye tarif etsin. Ve sarayın nakışlarındaki rumuzunu bildirip ve içindeki san'atlarının işaretlerini öğretip, (derunundaki manzum murassa'lar ve mevzun nukuş nedir? Ve saray sahibinin kemalâtını ve hünerlerini nasıl gösterirler?) o saraya girenlere tarif etsin ve girmenin âdâbını ve seyrin merasimini bildirip ve görünmeyen sultan-ı zîfûnun ve zîşuuna karşı, marziyatı ve arzuları dairesinde teşrifat merasimini tarif etsin.

Aynen öyle de: ve lillâhi'l-mesel'ül-a'lâ Ezel-Ebed Sultanı olan Sâni'-i Zülcelal, nihayetsiz kemalâtını ve nihayetsiz cemalini görmek ve göstermek istemiştir ki: Şu âlem sarayını öyle bir tarzda yapmıştır ki; herbir mevcud, pekçok dillerle onun kemalâtını zikreder. Pekçok işaretlerle cemalini gösterir. Esmâ-i hüsnâsının herbir isminde ne kadar gizli manevî defineler ve herbir ünvan-ı mukaddesesinde ne kadar mahfî letaif bulunduğunu, şu kâinat bütün mevcudatıyla gösterir. Ve öyle bir tarzda gösterir ki: Bütün fünun, bütün desatiriyle şu kitab-ı kâinatı, zaman-ı Âdem'den beri mütalaa ediyor. Halbuki o kitab, esmâ ve kemalât-ı İlahiyeye dair ifade ettiği manaların ve gösterdiği âyetlerin öşr-i mi'şarını daha okuyamamış. İşte şöyle bir saray-ı âlemi, kendi kemalât ve cemal-i manevîsini görmek ve göstermek için bir meşher hükmünde açan Celil-i Zülcelal, Cemil-i Zülcelal, Sâni'-i Zülkemal'in hikmeti iktiza ediyor ki: Şu âlem-i arzdeki zîşuurlara nisbeten abes ve faidesiz olmamak için, o sarayın âyetlerinin manasını birisine bildirsün. O saraydaki acaibin menba'larını ve netaicinin mahzenleri olan avalim-i ulviyede birisini gezdiresün. Ve bütün onların fevkine çıkarsın ve kurb-u huzuruna müşerref etsin ve âhîret âlemlerinde gezdiresün, umum ibadına bir muallim ve saltanat-ı rububiyetine bir dellâl ve marziyat-ı İlahiyesine bir mübelliğ ve saray-ı âlemindeki âyât-ı tekvinîyesine bir müfessir gibi, çok vazifeler ile tanzif etsin. Mu'cizat nişanlarıyla imtiyazını göstere. Kur'an gibi bir ferman ile o şahsı, Zât-ı Zülcelal'in has ve sadık bir tercümanı olduğunu bildiresün." [57]

"BİR SUAL: Diyorsunuz ki: "Sen Sözler'de kıyas-ı temsili çok istimal ediyorsun. Halbuki Fenn-i Mantıkça kıyas-ı temsili, yakîni ifade etmiyor. Mesail-i yakîniyede bürhan-ı mantıkî lâzımdır. Kıyas-ı temsili, Usûl-ü Fıkıh ülemâsınca zann-ı galib kâfi olan metalibde istimal edilir. Hem de sen, temsili bazı hikâyeler suretinde zikrediyorsun. Hikâyeye hayalî olur, hakikî olmaz, vakıa muhalif olur?"

ELCEVAB: İlm-i Mantıkça çendan "Kıyas-ı temsilî, yakîn-i kat'î ifade etmiyor" denilmiş. Fakat kıyas-ı temsilînin bir nev'i var ki; mantığın yakînî bürhanından çok kuvvetlidir ve mantığın birinci şeklinin birinci darbından daha yakîndir. O kısım da şudur ki: Bir temsil-i cüz'î vasıtasıyla bir hakikat-ı küllînin ucunu gösterip, hükmü o hakikata bina ediyor. O hakikatın kanununu, bir hususî maddede gösteriyor. Tâ o hakikat-ı uzma bilinsin ve cüz'î maddeler, ona irca' edilsin. Meselâ: "Güneş nuraniyet vasıtasıyla, birtek zât iken her parlak şeyin yanında bulunuyor." temsiliyle bir kanun-u hakikat gösteriliyor ki, nur ve nurani için kayıd olamaz. Uzak ve yakın bir olur. Az ve çok müsavi olur. Mekân onu zabtedemez.

Hem meselâ: "Ağacın meyveleri, yaprakları; bir anda, bir tarzda kolaylıkla ve mükemmel olarak birtek merkezde, bir kanun-u emrî ile teşkili ve tasviri" bir temsildir ki, muazzam bir hakikatın ve küllî bir kanunun ucunu gösterir. O hakikat ve o hakikatın kanununu gayet kat'î bir surette isbat eder ki, o koca kâinat dahi şu ağaç gibi o kanun-u hakikatın ve o sırr-ı ehadiyetin bir mazharıdır, bir meydan-ı cevelanıdır.

İşte bütün Sözlerdeki kıyasat-ı temsiliyeler bu çeşittirler ki, bürhan-ı kat'î-yi mantıkîden daha kuvvetli, daha yakîndirler.

İKİNCİ SUALE CEVAB: Malûmdur ki: Fenn-i Belâgatta bir lafzın, bir kelâmın mana-yı hakikîsi, başka bir maksud manaya sırf bir âlet-i mülâhaza olsa, ona "lafz-ı kinaî" denilir. Ve "kinaî" tabir edilen bir kelâmın mana-yı aslîsi, medar-ı sıdk ve kizb değildir. Belki kinaî manasıdır ki, medar-ı sıdk ve kizb olur. Eğer o kinaî mana doğru ise, o kelâm sadıktır. Mana-yı aslî, kâzib dahi olsa sıdkını bozmez. Eğer mana-yı kinaî doğru değilse; mana-yı aslîsi doğru olsa, o kelâm kâzibdir. Meselâ: Kinaî misallerinden: (Filanün tavîl-ün necad) denilir. Yani: "Kılıncının kayışı, bendi uzundur." Şu kelâm, o adamın kametinin uzunluğuna kinayedir. Eğer o adam uzun ise, kılıncı ve kayışı ve bendi olmasa de, yine bu kelâm sadıktır, doğrudur. Eğer o adamın boyu uzun olmazsa; çendan uzun bir kılıncı ve uzun bir kayışı ve uzun bir bendi bulunsa, yine bu kelâm kâzibdir. Çünkü mana-yı aslîsi, maksud değil.

İşte Onuncu Söz'ün ve Yirmiikinci Söz'ün hikâyeleri gibi, sair Sözlerin hikâyeleri, kinaiyat kısmındandırlar ki, begayet doğru ve gayet sadık ve mutabık-ı vaki' olan hikâyelerin sonlarındaki hakikatlar, o hikâyelerin mana-yı kinaiyeleridir. Mana-yı asliyeler, bir temsil-i dürbînîdir. Nasıl olursa olsun, sıdkına ve hakkaniyetine zarar vermez. Hem o hikâyeler birer temsildirler. Yalnız umuma tefhim için lisan-ı hal, lisan-ı kal suretinde ve şahs-ı manevî, bir şahs-ı maddî şeklinde gösterilmiştir."[58]

"Beşinci Menba' ise: Nakil ve hikâyatında, ihbar-ı sadıkada esasî noktalardan hazır müşahid gibi bir üslûb-u bedi-i pür-maânî

Naklederek, beşeri onunla ikaz eder. Menkulâtı şunlardır: İhbar-ı evvelîni, ahval-i âhirîni, esrar-ı cehennem ve cinanı.

Hakaik-i gaybiye, hem esrar-ı şehadet, serair-i İlahî, revabıt-ı kevnîye dair hikâyatıdır hikâyet-i ayânî

Ki ne vaki' reddeylemiş, ne mantık tekdiz etmiş. Mantık kabul etmezse red de bile edemez. Semavî kitapların ki matmah-ı cihanî.

İttifakî noktalarda musaddıkane nakleler. İhtilafî yerlerinde musahhihane bahseder. Böyle naklî umûrlar bir "Ümmi"den sudûru hârika-i zamanî..."[59]

"Birinci Makam: Gayet güzel ve parlak ve muhkem bir hikâye-i temsiliye ile oniki basamak hükmünde "Oniki Bürhan" ile vahdaniyet-i İlahiyeyi, o kadar kat'î bir surette isbat eder ki: En mütemerrid müşrikleri de tevhide mecbur ediyor. Ve kolay fakat kuvvetli ve basit fakat parlak bir surette Vâcib-ül Vücut'un vücudunu ve vahdetini ve ehadiyetini bütün sıfât ve esmasıyla isbat eder."[60]

"İkinci Makamı ise: Hakikat-ı tevhidi ve tevhid-i hakikîyi, "Oniki Lem'a" namıyla hikâye-i temsiliyenin perdesi altında oniki bürhan-ı bahire ile vahdaniyet-i İlahiyeyi isbat etmekle beraber, evsaf-ı celaliye ve cemaliye ve kemaliyesini vahdaniyet içinde isbat ediyor. O Lem'alardaki deliller o kadar kat'îdir ki, hiçbir şübhe yeri kalmıyor. Ve o kadar küllîdirler ki, mevcudat adedince, belki zerrat sayısınca marifetullaha pencereler açıyor. Ve onun ile Vâcib-ül Vücut'un vücudunu, umum sıfât ve esmasıyla en muannidlere karşı isbat ediyor."[61]

"Madem Cenab-ı Hak sizleri, fikrime ihsan ettiği manalara hissedar etmiştir; elbette hissiyatıma da hissedar olmak hakkınızdır. Sizleri ziyade müteessir etmemek için, gurbetimdeki firkatimin ziyade elîm kısmını tayyedip, bir kısmını sizlere hikâye edeceğim. Şöyle ki:"[62]

"İki küçük hâdiseyi ve hikâyeyi dinleyiniz, cevabını alınız:"[63]

"Birinci hikâye: İki sene evvel benim hakkımda bir müdür sebebsiz, gıyabımda tezyifkârane, hakaretli sözler söylemişti. Sonra bana söylediler. Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum. Sonra Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle şöyle bir hakikat kalbe geldi, sıkıntıyı izale edip o adamı da bana helâl ettirdi. O hakikat şudur:"[64]

"İkinci hikâye: Şu senede işittim ki, bir hâdis olmuş. O hâdisenin vukuundan sonra yalnız icmalen vukuunu işittiğim halde, o vakıa ile ciddî alâkadar imişim gibi bir muamele gördüm. Zâten muhabere etmiyordum; etsem de pek nadir olarak bir mes'ele-i imaniyeyi bir dostuma yazardım. Hattâ dört senede kardeşime birtek mektub yazdım. Ve ihtilattan hem ben kendimi

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

men'ediyordum, hem de ehl-i dünya beni men'ediyordu. Yalnız bir-iki ahbab ile, haftada bir defa görüşebiliyordum. Köye gelen misafirler ise; ayda bir-ikisi, bazı bir-iki dakika bir mes'ele-i âhirete dair benimle görüşüyordu. Bu gurbet halimde; garib, yalnız, kimsesiz, nafaka için çalışmaya benim gibilere muvafık olmayan bir köyde, her şeyden herkesten men'edildim. Hattâ dört sene evvel, harab olmuş bir câmiyi tamir ettirdim. Memleketimde imamlık ve vaizlik vesikam elimde olduğundan, o câmide dört senedir (Allah kabul etsin) imamlık ettiğim halde, şu mübarek geçen Ramazanda mescide gidemedim. Bazan yalnız namazımı kıldım. Cemaatle kılınan namazın yirmibeş sevabından ve hayrından mahrum kaldım.”[65]

“BİRİNCİ MES'ELE-İ MÜHİMME: "Fütuhat-ı Mekkiye" sahibi Muhyiddin-i Arab (K.S.) ve "İnsan-ı Kâmil" denilen meşhur bir kitabın sahibi Seyyid Abdülkerim (K.S) gibi evliya-i meşhure; küre-i arzın tabakat-ı seb'asından ve Kaf Dağı arkasındaki Arz-ı Beyza'dan ve Fütuhat'ta Meşmeşiye dedikleri acaibden bahsediyorlar; "gördük" diyorlar. Acaba bunların dedikleri doğru mudur? Doğru ise; halbuki, bu yerlerin yerde yerleri yoktur. Hem Coğrafya ve fen onların bu dediklerini kabul edemiyor. Eğer doğru olmazsa, bunlar nasıl veli olabilirler? Böyle hilaf-ı vaki' ve hilaf-ı hak söyleyen nasıl ehl-i hakikat olabilir?

Elcevab: Onlar ehl-i hak ve hakikattırlar; hem ehl-i velayet ve şuhuddurlar. Gördüklerini doğru görmüşler, fakat ihatasız olan halet-i şuhudda ve rü'ya gibi rü'yetlerini tabirde verdikleri hükümlerinde hakları olmadığı için, kısmen yanlıştır. Rü'yadaki adam kendi rü'yasını tabir edemediği gibi, o kısım ehl-i keşf ve şuhud dahi rü'yetlerini o halde iken kendileri tabir edemezler. Onları tabir edecek, "asfiya" denilen veraset-i nübüvvet muhakkikleridir. Elbette o kısım ehl-i şuhud dahi, asfiya makamına çıktıkları zaman, Kitab ve Sünnet'in irşadiyle yanlışlarını anlarlar, tashih ederler; hem etmişler.

Şu hakikatı izah edecek şu hikâye-i temsiliyeyi dinle. Şöyle ki:”[66]

“Beşincisi: Varaka İbn-i Nevfel (Hatice-i Kübra'nın ammizadelerinden) bidayet-i vahiyde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm telaş etmiş. Hatice-i Kübra o hâdiseyi, meşhur Varaka İbn-i Nevfel'e hikâye etmiş. Varaka demiş: "Onu bana gönder." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Varaka'nın yanına gitmiş, mebd'-i vahiydeki vaziyeti hikâye etmiş. Varaka demiş:

Yani: "Telaş etme, o halet vahiydir. Sana müjde! İntizar edilen Nebi sensin! İsa, seninle müjde vermiş.”[67]

“Medar-ı ibret bir hikâye: Bedevi aşiretlerinden Hasenan aşiretinin birbirine düşman iki kabilesi varmış. Birbirinden belki elli adamdan fazla öldürdükleri halde; Sipkan veya Hayderan aşireti gibi bir kabile karşılıklarına çıktığı vakit; o iki düşman taife, eski adaveti unutup omuz omuza verip, o haricî aşireti def'edinceye kadar, dâhilî adaveti hatırlarına getirmezdiler.”[68]

“Sultan Mehmed Fatih'in zamanında hikâye edilen meşhur ve manidar "Cibali Baba kıssası" nev'inden olarak bir kısım ehl-i velayet, zahiren muhakemeli ve âkil görünürken, meczubdurlar. Ve bir kısmı dahi; bazan sahvede ve daire-i akılda görünür, bazan aklın ve muhakemenin haricinde bir hâle girer. Şu kısımdan bir sınıfı ehl-i iltibastır, tefrik etmiyor. Sekir halinde gördüğü bir mes'eleyi halet-i sahvede tatbik eder, hata eder ve hata ettiğini bilmez. Meczubluların bir kısmı ise indallah mahfuzdur, dalalete sülûk etmez. Diğer bir kısmı ise mahfuz değiller, bid'at ve dalalet fırkalarında bulunabilirler. Hattâ kâfirler içinde bulunabileceği ihtimal verilmiş.”[69]

“Meselâ: Bu bîçare Said, Van'da ders-i hakaik-i Kur'aniye ile meşgul olduğum miktarca Şeyh Said hâdisatı zamanında vesveseli hükûmet, hiçbir cihette bana ilişmedi ve ilişmedi. Vakta ki "neme lâzım" dedim, kendi nefsimi düşündüm. Âhiretimi kurtarmak için Erek Dağı'nda harabe mağara gibi bir yere çekildim. O vakit sebepsiz beni aldılar nefyetteler. Burdur'a getirildim. Orada yine hizmet-i Kur'aniyede bulunduğum miktarca, -o vakit menfîlere çok dikkat ediliyordu, her akşam isbat-ı vücud etmekle mükellef oldukları halde- ben ve hâlis talebelerim müstesna kaldık. Ben hiçbir vakit isbat-ı vücuda gitmedim, hükûmeti tanımadım. Oranın valisi, oraya gelen Fevzi Paşa'ya şikayet etmiş. Fevzi Paşa demiş: "Ona ilişmeyiniz, hürmet ediniz!" Bu sözü ona söyletiren, hizmet-i Kur'aniyenin kudsiyetidir. Ne vakit nefsimi kurtarmak, yalnız âhiretimi düşünmek fikri bana galebe etti. Hizmet-i Kur'aniyede muvakkat fütur geldi; aks-i maksadıyla tokat yedim. Yani, bir menfadan diğerine (Isparta'ya) gönderildim. Isparta'da yine hizmet başına geçtim. Yirmi gün geçtikten sonra bazı korkak insanların ihtarlarıyla: "Belki bu vaziyeti hükûmet hoş görmeyecek, bir parça teenni etsen, daha iyi olur." dediler. Bende tekrar yalnız kendimi düşünmek hatırası kuvvet buldu. "Aman halklar gelmesin" dedim. Yine o menfadan dahi üçüncü nefy olarak Barla'ya verildim. Barla'da ne vakit bana fütur gelmiş ise, yalnız kendimi düşünmek hatırası kuvvet bulmuş ise, bu ehl-i dünyanın yılanlarından, münafıklarından birisi bana musallat olmuş. Bu sekiz senede seksen hâdiseyi, kendi başımdan geçtiği için hikâye edebilirim. Usandırmamak için kısa kesiyorum.”[70]

“İbn-i Abbas (R.A.) gibi zâtlara isnad edilen sahih bir rivayet var ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sormuşlar: "Dünya ne üstündedir?" Ferman etmiş: "Dünya, öküz ve balığın üzerindedir." Bir rivayette bir defa ale's-sevr demiş, diğer defada ale'l-hût demiştir. Muhaddislerin bir kısmı, İsrailiyattan alınma ve eskiden beri nakledilen hurafevari hikâyelere bu hadîsi tatbik etmişler. Hususan Benî İsrail âlimlerinin müslüman olanlarından bir kısmı, kütüb-ü sâbıkada "Sevr ve Hut" hakkında gördükleri hikâyeleri, hadîse tatbik edip, hadîsin manasını acib bir tarza çevirmişler. Şimdilik bu sualinize dair gayet mücmel üç esas ve üç vecih söylenecek.”[71]

“Bazı kütüb-ü İslâmiyede sevr ve huta dair acib ve haric-i akıl hikâyeler, ya İsrailiyattır veya temsilâttır veya bazı muhaddislerin tevilâtıdır ki, bazı dikkatsizler tarafından hadîs zannedilerek Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a isnad edilmiş.”[72]

“Nasılki Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un şerik ve naziri mümteni' ve muhaldir. Öyle de: rububiyetinde ve icad-ı eşyada başkalarının müdahalesi, şerik-i zâtî gibi mümteni' ve muhaldir.

Amma ikinci muhaldeki müşkilât ise müteaddid risalelerde isbat edildiği gibi, eğer bütün eşya Vâhid-i Ehad'e verilse; bütün eşya, bir tek şey gibi sühuletli ve kolay olur. Eğer esbaba ve tabiata verilse, bir tek şey, umum eşya kadar müşkilâtli olduğu, müteaddid ve kat'î bürhanlarla isbat edilmiş. Bir bürhanın hülâsası şudur ki: Nasılki bir adam, bir padişaha askerlik veya memuriyet cihetiyle intisab etse, o memur ve o asker o intisab kuvvetiyle, yüzbin defa kuvvet-i şahsiyesinden fazla işlere medar olabilir. Ve padişahı namına bazan bir şahı esir eder. Çünkü gördüğü işlerin ve yaptığı eserlerin cihazatını ve kuvvetini kendi taşıyor ve taşımaya mecbur olmuyor. O intisab münasebetiyle, padişahın hazineleri ve arkasındaki nokta-i istinadı olan ordu; o kuvveti, o cihazatı taşıyor. Demek gördüğü işler, şahane olarak bir padişahın işi gibi; ve gösterdiği eserler, bir ordu eseri misillü hârika olabilir. Nasılki karınca, o memuriyet cihetiyle Firavun'un sarayını harab ediyor. Sinek o intisab ile, Nemrud'u gebertiyor. Ve o intisab ile, buğday tanesi gibi bir çam çekirdeği, koca çam ağacının bütün cihazatını yetiştiriyor. Eğer o intisab kesilse, o memuriyetten terhis edilse, yapacağı işlerin cihazatını ve kuvvetini, belinde ve bileğinde taşımağa mecburdur. O vakit, o küçük bileğindeki kuvvet mikdarınca ve belindeki cephanedince iş görebilir. Evvelki vaziyette gayet kolaylıkla gördüğü işleri bu vaziyette ondan istenilse, elbette bileğinde bir ordu kuvvetini ve belinde bir padişahın cihazat-ı harbiye fabrikasını yüklemek lâzım gelir ki; güldürmek için acib hurafeleri ve masalları hikâye eden maskaralar dahi bu hayalden utanıyorlar!..”[73]

“Hak'tan olmaz şikayet, belki maksad hikâyet...”[74]

“Sakın sakın münakaşa etmeyiniz, casus kulaklar istifade ederler. Haklı olsa, haksız olsa bu halimizde münakaşa eden haksızdır. Bir dirhem hakkı varsa, münakaşa ile bin dirhem bizlere zararı dokunabilir. Bir zaman Eskişehir hapsinde titiz kardeşlerime söylediğim bir hikâyeyi tekrar ediyorum: Eski harb-i umumîde Rusya'nın şimalinde doksan zabitemiz ile beraber bir uzun koğuştaki esir olarak bulunuyorduk. O zâtların bana karşı haddimden çok ziyade teveccühleri bulunmasından, nasihatla gürültülere meydan vermezdim. Fakat birden asabiyet ve sıkıntıdan gelen bir titizlik, şiddetli münakaşalara sebebiyet vermeye başladı. Ben de üç-dört adama dedim: Siz nerede gürültü işitseniz, gidiniz haksıza yardım ediniz. Onlar dahi öyle yaptılar, zararlı münakaşalar kalktı. Benden sordular: "Neden bu haksız tedbiri yaptın?" Dedim: Haklı adam, insafli olur; bir dirhem hakkını, istirahat-ı umumînin yüz dirhem menfaatine feda eder. Haksız ise ekseriyetle enaniyetli olur, feda etmez, gürültü çoğalır.”[75]

“Birinci Hikâye: İki sene evvel benim hakkımda bir müdür sebepsiz, gıyabımda tezyifkârane, hakaretli sözler söylemişti. Sonra bana söylediler. Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum. Sonra Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle şöyle bir hakikat kalbe geldi, sıkıntıyı izale edip o adamı da bana helâl ettirdi. O hakikat şudur:”[76]

“İkinci Hikâye: Şu senede işittim ki, bir hâdisen olmuş. O hâdisenin vukuundan sonra yalnız icmalen vukuunu işittiğim halde, o vakıa ile ciddî alâkadar imişim gibi bir muamele gördüm. Zâten muhabere etmiyordum; etsem de pek nadir olarak bir mes'ele-i imaniyeyi bir dostuma yazardım. Hattâ dört senede kardeşime birtek mektub yazdım. Ve ihtilattan hem ben kendimi men'ediyordum, hem de ehl-i dünya beni men'ediyordu. Yalnız bir-iki ahbab ile, haftada bir defa görüşebiliyordum. Köye gelen misafirler ise; ayda bir-ikisi, bazı bir-iki dakika bir mes'ele-i âhirete dair benimle görüşüyordu. Bu gurbet halimde; garib, yalnız, kimsesiz, nafaka için çalışmaya benim gibilere muvafık olmayan bir köyde, her şeyden herkesten men'edildim. Hattâ dört sene evvel, harab olmuş bir câmiyi tamir ettirdim. Memleketimde imamlık ve vaizlik vesikam elimde olduğundan, o câmide dört senedir (Allah kabul etsin) imamlık ettiğim halde, şu mübarek geçen Ramazanda mescide gidemedim. Bazan yalnız namazımı kıldım. Cemaatle kılınan namazın yirmibeş sevabından ve hayrından mahrum kaldım.”[77]

“Dünkü suale benzer, kırk sene evvel olmuş bir sual ve cevabı size hikâye edeceğim. O eski zamanda, Eski Said'in talebeleri üstadlarıyla şiddet-i alâkaları, fedailik derecesine geldiğinden, Van, Bitlis tarafında Ermeni komitesi, Taşnak fedaileri çok faaliyette bulunmasıyla Eski Said onlara karşı duruyordu, bir derece susturuyordu. Kendi talebelerine mavzer tüfekleri bulup medresesi bir vakit asker kışlası gibi silâhlar, kitablarla beraber bulunduğu vakit, bir asker feriki geldi, gördü dedi: "Bu medrese değil, kışladır." Bitlis hâdisesi münasebetiyle evhama düştü, emretti: "Onun silâhlarını alınız." Bizden ellerine geçen onbeş mavzerimizi aldılar. Bir-iki ay sonra harb-i umumî patladı. Ben tüfeklerimi geri aldım. Her ne ise...”[78]

“Takdimiyle hasrı ifade eden kelimesi, bazı ehl-i kitab'ın iman ettikleri âhret hakikî bir âhret olmadığına ta'rizdir. Çünkü onların [79]âyet-i kerimesinin hikâye ettiği gibi: "Cehennem ateşi, bizi daima yakacak değil ya! Ancak birkaç gün yakacaktır." gibi sözleriyle ve bir cihette lezaiz-i cismaniyeyi nefy ve inkâr ettiklerinden anlaşıldığına göre, bildikleri âhret, mecazî bir âhret imiş.”[80]

“İkincisi ise: İlm-i Sarf'ta , , bütün fiillerin terazisi olduğu gibi; üslûblarda da uzun hikâyeleri, işleri, vakıaları, kıssaları bir lafız ile ifade eden bir fezlekedir. Sanki kinaye kabilinden cümleleri tabir eden bir zamirdir.”[81]

“Evet Kur'an-ı Kerim, evvelce gaibane yaptığı hikâyeden sonra, burada hitaba başladı. Bu da, belâgatça malûm bir nükte içindir. Şöyle ki:”[82]

“Ey arkadaş! Herşeyin Kitab-ı Mübin'de mevcud olduğunu tasrih eden "Yaş ve kuru ne varsa ap

açık bir kitapta yazılmıştır.”[83] âyet-i kerimesinin hükmüne göre: Kur'an-ı Kerim zahiren ve bâtinen, nassen ve delaleten, remzen ve işareten her zamanda vücuda gelmiş veya gelecek herşeyi ifade ediyor. Buna binaen gerek enbiyanın kıssa ve hikâyeleri, gerek mu'cizeleri hakkında Kur'an-ı Kerim'in işaretinden fehmettiğime göre,mu'cizat-ı enbiyadan iki gaye ve hikmet takib edilmiştir:

İkincisi: Terakkiyat-ı maddiye için lâzım olan örnekleri nev'-i beşere göstererek, o mu'cizelerin benzerlerini meydana getirmek için nev'-i beşeri teşvik ve teşci' etmektir. Sanki Kur'an-ı Kerim, enbiyanın kıssa ve hikâyeleriyle terakkiyatın esaslarına, temellerine parmakla işaret ederek: "Ey beşer! Şu gördüğün mu'cizeler, bir takım örnek ve nûmunelerdir. Telahuk-u efkârınızla, çalışmalarınızla şu örneklerin emsalini yapacaksınız." diye ihtar etmiştir. Evet mazi, istikbalin âyinesidir; istikbalde vücuda gelecek icadlar, mazide kurulan esas ve temeller üzerine bina edilir. Evet şu terakkiyat-ı hazırta tamamıyla dinlerden alınan işaretlerden, vecizelerden hasıl olan ilhamlar üzerine vücuda gelmişlerdir.”[84]

“Kur'an -başından sonuna kadar- gayr-ı belig, gayr-ı ahlâkî, yahud terbiyeye muhalif fikirlerden, cümlelerden ve hikâyelerden tamamen münezzehtir.”[85]

“Ve beşer için öyle bir istikbalden haber veriyor ki, dünyevî istikbal ona nisbeten bir katre hükmündedir. Ve öyle bir saadetten müjde veriyor ki, dünya saadetleri ona nazaran rü'yalar gibi olur. Evet bu kâinatın perdesi altında çok acaib şeyler vardır, bizleri bekliyorlar. Biz de onları intizar ediyoruz. Binaenaleyh o acaibi görüp bize keyfiyetlerini hikâye etmek için hârikulâde bir insan lâzımdır ki, o hârika garaibi görsün ve gördüğü gibi bize de söylesin.”[86]

“Geceye benzeyen gençliğim zamanında gözlerim uyumuş idi, ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım, mealinde olan:

şiiirin şümulüne dâhilim. Çünkü gençliğimde en yüksek bir intibah şahikasına çıktığımı sanıyordum. Şimdi anlıyorum ki, o intibah intibah değilmiş. Ancak uykunun en derin kuyusunda bulunmaktan ibaret imiş. Binaenaleyh medenîlerin iftihar ile dem vurdukları tenevvür-ü intibahları, benim gençlik zamanımdaki intibah kabilesinden olsa gerektir.

Onların misali, rü'yasında güya uyanıp, rü'yasını halka hikâye eden naim meselidir. Halbuki rü'yasında onun o intibahı, uykunun hafif perdesinden derin ve kalın bir perdeye intikal ettiğine işarettir. Böyle bir naim ölü gibidir. Yarıbuçuk uykuda bulunan insanları nasıl ikaz edebilir?”[87]

Altıncı Mektub'a kadar yazılan Sözleri bir taraftan yazıyor, diğer taraftan da yazının geççe yazılışından sıkılarak okumaya başlıyordum. Pek çok sürur beni kaplıyordu. Altıncı Mektub'a

gelince, şu gurbetteki firkatinizin en hazîn kısmını tayyettiğimizi ve bir kısmının da hikâye edildiğini okudum. Okudukça sizinle beraber kalbim hazîn hazîn ağlamaktan kendimi alamamakta idim. Hattâ yanımda bulunan vâlideme dahi okudum. Okurken vâlidem ağlıyor, gözlerinden yaşlar dökülüyordu. Ben de ağlamamak için nefsimce cebrediyordum. Diğer taraftan da, acaba tayyedilen kısmından da biraz yazılsa idi.”Hüsrev.[88]

“Şeyh Mustafa'ya benim tarafımdan geçmiş olsun de ve şu hikâyeyi ona söyle.”[89]

“Kardeşlerim! Size latif bir hikâye:”[90]

“Bundan kırk-elli sene evvel, büyük kardeşim Molla Abdullah (Rahmetullahi Aleyh) ile bir muhaveremi hikâye ediyorum:”[91]

“Hâfız Ali'nin mektubunda bazılara hitaben yazdığımız bir mektub ile ve hâdise-i hazıra dair hafif geçeceğine ait son mektub, bugünden bir hafta evvel postaya verilmiş. Hâfız Ali, yoldaki o iki mektubu okumuş gibi mektubunu yazması, sadakatının bir lem'a-i kerameti olduğu gibi; aynı günde, -hiç vuku' bulmamış- yanıma ehemmiyetli büyük bir memur-u siyasî gelmesini Nazif'in arkadaşlarından Koroğlu Ahmed rü'yada aynen görüp, o memurdan üç saat evvel rü'yayı bize hikâye edip tabir istedi; tabiri, tevilsiz çıktı.”[92]

“Mâdem Cenâb-ı Hak, sizleri, fikrime ihsan ettiği mânâlara hissedar etmiştir; elbette hissiyatıma da hissedar olmak hakkınızdır. Sizleri ziyade müteessir etmemek için, gurbetimdeki firkatimin ziyade elîm kısmını tayyedip, bir kısmını sizlere hikâye edeceğim. Şöyle ki :”[93]

“Dört aydanberi, bu hayat-memat mes'elesinde, hiçbir yerden benim acınacak halim bir mektubla dahi sordurulmadığı; ve benim hakkımda halkı tenfir edecek bir surette teşhir etmekle nefret-i âmmeyi aleyhime celbedip bütün bütün teshilât ve muavenetten mahrum kalmış, garib ve kimsesiz halimi tasvir eden, itiraznamemde izah ettiğim bir hikâye:”[94]

“Mübalağa ihtilâlcidir. Şöyle ki: Beşerin seciyelerindedir, telezzüz ettiği şeyde meyl-üt tezeyyüd ve vafettiği şeyde meyl-ül mücazefe ve hikâye ettiği şeyde meyl-ül mübalağa ile, hayali hakikata karıştırmaktır. Bu seciye-i seyyie ile iyilik etmek, fenalık etmek demektir.

Bilmediği halde tezyidinden noksan, ıslahından fesad, medhinden zemm, tahsininden kubh tevellüd eder. Zira müvazenet ve tenasübden naşi olan hüsnü, min haysü lâyeş'ur ihlâl eder. Nasılki bir ilâci istihsan edip izdiyad etmek, devayı dâ'e inkılab etmektir. Öyle de hiçbir vakit hak ona muhtaç olmayan mübalağalı tergib ve terhib ile, gıybeti katle müsavi veya ayakta bevletmek zina derecesinde göstermek veya bir dirhemi tasadduk etmek hacca mukabil tutmak gibi müvazenesiz sözler, katl ve zinayı tahfif ve haccın kıymetini tenzil ediyorlar. Bu sırra binaen: Vaiz hem hakîm, hem muhakemeli olmalıdır. Evet müvazenesiz vaizler, çok hakaik-i neyyire-i diniyenin husufuna sebep olmuşlardır. Meselâ: İnşikak-ı Kamer olan mu'cize-i mütevatire-i bahireyi, meyl-ül mücazele ile, arza nüzul ile peygamberin cebine girip çıkmış olan ilâve, o güneş-misal mu'cizeyi Süha yıldızı gibi mahfî ve kamer-misal olan bürhan-ı nübüvveti münhasif ettiği gibi münkirlerinin bahanelerine kapılar açtı.”[95]

“Bir kelâmıda, her fehme gelen şeylerde mütekellim muahaze olunmaz. Zira mesûk-u lehülkelâmıdan başka mefhumlar irade ile deruhde eder. İrade etmezse, itab olunmaz. Fakat garaz ve maksada mutlaka zâmindir. Fenn-i beyanda mukarrerdir: Sıdk ve kizb, mütekellimin kasd ve garazının arkasında gidiyorlar. Demek maksud ve mesâk-ı kelâmıda olan muahaze ve tenkid mütekellime aittir. Fakat kelâmın müstetbeatı tabir olunan telvihât ve telmihatında ve suver-i maânî ve tarz-ı ifade ve maânî-i ûlâ tabir olunan vesail ve üslûb garazında olan günah ve muahaze; mütekellimin zimmetinde değil, belki örf ve âdete ve kabul-ü umumîye aittir. Zira tefhim için, kabul-ü umumî ve örf, ihtiram olunur. Hem de eğer hikâye ise, hâle ve hata mahkiyyun anı'a aittir. Evet mütekellim suver ve müstetbeatta muahaze olunmaz. Zira onlara el atmak, semeratını almak için değildir. Belki daha yukarı makasudın dallarına çıkmak içindir. Eğer istersen kinaî şeylere dikkat et. Meselâ: "Filanın kılıncının bendi uzundur" ve "Ramadı çoktur" denildiği vakit, o adam uzun ve saî ol... Ramad ve kılinci hiç olmazsa da kelâm sadıktır. Eğer istersen misal ve müsül-i faraziyeye dikkat et. Göreceksin: İştihardan neş'et eden kıymet ve kuvvet ile müdavele-i efkâr ve akıllar arasında sefarete müstaid oluyorlar. Hattâ Mesnevî sahibi ve Sa'dî-i Şirazî gibi en doğru müellif ve en muhakkik hakîm, o müsül-i faraziyeyi istihdam ve istimal etmelerinden, müşahhat görmemişlerdir. Eğer bu sır sana göründü ve ışıklandı: Mumunu ondan yandır, kıssat ve hikâyetin köşelerine git. Zira cüz'de cari olan, bazan küllde dahi cari olabilir...”[96]

“Bugünlerde bir hikâye buna misal olabilir: Fahr olmasın; zaman-ı sabavetimden beri üssülesas-ı meslekim; ifrat ve tefrit ile hakaik-i İslâmiyete sürülen lekeleri temizlemek ve o elmas gibi hakikatlarına saykal vurmak idi. Bu mesleğime tarih-i hayatım, pek çok vukuatıyla şehadet eder. Bununla beraber, bugünlerde küreviyet-i Arz gibi bedihî bir mes'eleyi zikrettim. O mes'eleye temas eden mesail-i diniyeyi tatbik ve tefvik ederek düşmanların itirazatını ve muhibb-i dinin vesveselerini def' eyledim. Nasılki mesailde mufassalan gelecektir. Sonra gulyabanî gibi, hayalâta alışan zahirperestlerin dimağları kabul etmeyecek gibi göründüler. Fakat asıl sebep başka garaz olmak gerektir. Güya göz yummakla gündüzü gece veya üflemele güneşi söndürmeye ihtimal vermek gibi bir hareket-i mecnunanede bulundular. Güya onların zannınca küreviyet-i arza hükmeden, dinde çok meseile muhalefet ediyor. Onu bahane ederek büyük bir iftirayı ettiler. O derecede kalmadı. Vesveseli ezhanı, iftiranın büyümesine

müsaid bir zemin bulduklarından, iftirayı o derece büyüttüler ki; ehl-i diyanetin hakikaten ciğerlerini dağdar ve ehl-i hamiyeti, gerd-i terakkiyatından me'yus ettiler. Lâkin bu hal büyük bir derstir. Beni ikaz etti ki: Cahil dost, düşman kadar zarar verebilir. Öyle ise şimdiye kadar yalnız düşmanın tarafına bakıp eldeki elmas kılınçla onların tefritlerini kırardım; fakat şimdi mecburum: Öyle dostların terbiyeleri için, onların avamperestane ve ifratkârane olan hayalâtlarına, o kılıncı bir derece iliştiireceğim. Eğer çendan böyle şahsî şeylerin böyle mebahisatta zikirleri lâzım değildir. Fakat şahsiyette kalmadı. Medreselerin hayatlarına taalluk eder bir mes'ele-i umumî hükmüne geçti. O zahirperestler emin olsunlar ki, sa'yleri beyhudedir. Şimdiye kadar böyle avamperestane safsatalar ile bizi cahil bıraktılar. Bundan sonra bizi cahil bırakmakla cehlimizden istifade etmek istiyorlar. Olmaz ve olamaz; medreseler hayatlanacaktır vesselâm...”[97]

“Kaf”a işaret eden kat’iyy-ül metinlerden yalnız dir. Halbuki caizdir; “Kaf”, “Sad” gibi olsun. Dünyanın şarkında değil, belki ağzın garbındadır. Şu ihtimal ile delil yakîniyetten düşer. Hem de kat’iyy-üd delalet bundan başka olmadığını bir delili; Şer’in müçtehidlerinden olan Karafî’nin - demesidir. Lâkin İbn-i Abbas’a isnad olunan keyfiyet-i meşhuresi, Dördüncü Mukaddeme’ye bak. Vech-i nisbeti sana temessül edecektir. Halbuki İbn-i Abbas’ın her söylediği sözü, hadîs olması lâzım gelmediği gibi, her naklettiği şeyi de onun makbulü olmak lâzım gelmez. Zira İbn-i Abbas gençliğinde İsrailiyata, bazı hakaikin tezahürü için hikâyet tarîkiyle bir derece atf-ı nazar eylemiştir.”[98]

“Kelâmın selâmet ve rendeçlenmesi ve itidal-i mizacı ise, her kaydın istihkak ve istidadına göre inayeti taksim ve hil’at-ı üslûbu tevzi’ ve giydirmektir. Hem de hikâyette olursa mütekellim kendini mahkiyyun anı yerinde farz etmek gerektir. Şöyle: Eğer başkasının hissiyat ve efkârının tasvirinde ise mahkiyyun anı’a hulûl etmek ve onun kalbinde misafir olmak ve lisaniyla tekellüm etmek gerektir. Eğer kendi malında tasarruf etse, alâmet-i kıymet olan itibar ve ihtimamın taksiminde her kaydın istihkak ve istidad ve rütbesini nazara almak ile taksiminde adalet ve üslûblarda istidadın kametine göre kesmektir. Tâ herbir maksad onun münasibinde olan üslûbdan cilveger olabilsin.”[99]

“Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm malûm olan ümmiyetiyle beraber güya gayr-ı mukayyed olan ruh-u cevvalle ile tayy-ı zaman ederek mazinin a’mak-ı hafasına girerek, hazır ve müşahid gibi enbiya-yı salifenin ahvallerini ve esrarlarını teşrih etmesiyle; bütün enzar-ı âleme karşı öyle bir dava-yı azîmede -ki, bütün ezkiya-i âlemin nazarlarını dikkate celbeder- bilâ-perva ve nihayet vüsuk ile müddeasına mukaddeme olarak o esrar ve ahvalin ukad-ı hayatiyeleri hükmünde olan esaslarını zikretmekle beraber, kütüb-ü salifenin ittifak noktalarında musaddık ve ihtilaf noktalarında musahhik olarak kısas ve ahval-i enbiyayı bize hikâyeye etmesi, sıdk ve nübüvvetini intac eder.”[100]

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

“Evet millet-i İslâmiyenin sebeb-i saadeti, yalnız ve yalnız hakaik-i İslâmiye ile olabilir. Ve hayat-ı içtimaiyesi ve saadet-i dünyeviyesi şeriat-ı İslâmiye ile olabilir. Yoksa adalet mahvolur. Emniyet zîr ü zeber olur. Ahlâksızlık, pis hasletler galebe eder. İş yalancıların, dalkavukların elinde kalır. Size bu hakikatı isbat edecek binler hüccetten bir küçük nümune olarak bu hikâyeyi nazar-ı dikkatinize gösteriyorum.”[101]

“Ey insan-ı gafil! Ey dünya için dinini ihmal eden! Şu temsilî bir hikâyeyi dinle. Tâ dinsiz dünyanın hakikatını göresin.”[102]

“Eğer şu hikâye-i temsiliyedeki dekaiki fehmettin ise, hakikatı ona tatbik et. Mühimlerini ben söyleyeceğim. İncelerini de sen istihrac et.”[103]

“Evet tevekkül etsen, dünyada istirahatın, âhirette istifaden kat’îdir. Mütevekkil ile sözü anlamayan gayr-ı mütevekkilin misalleri şu hikâyeye benzer ki:”[104]

“Yahu şu asilzade evlâd, şehadetnamelerini aldıktan sonra, herbiri bir kıt'a başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını, âfâk-ı kemalâtta temevvüc ettirmekle, kader-i ezeli'nin nazarında feleğin inadına, nev'-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir. İşte hikâyemin yarısı bu kadar.”[105]

Mehmet ÖZÇELİK

24-11-2004

[1] 5-9-2004.

[2] İbrahim Refik.

[3] Mustafa Miyasoğlu.Milli Gazete.19-09-2004

[4] Mehmet Kırkinci.Hayatım-Hatıralarım-62.

[5] Asar-ı Bediye.

[6] Bak145.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

[7] Sözl.736-738,Kastamonu Lahikası.174-176.

[8] İsrâ Sûresi, 17:88.

[9]Sözl. Age.411.

[10] Lem'alar.203.

[11] Age.237.

[12] Mektubat.421.

[13] "Mesih Deccalın fitnesinden... Ahirzaman fitnesinden... (sana sığınıyoruz Allah'ım)." Buhari, Daavât: 37, 39, 44, 45, 46, Ezan: 149, Cenâiz: 88, Fiten: 26; Müslim, Mesâcid: 127, 128, 130-134; Müsned, 6:139.

[14] Şualar.584-585.

[15] Kastamonu Lahikası.262.

[16] Emirdağ lahikası.2/242-243.

[17] Sebilürreşad, IX/222, (Haziran-1956), S. 251-252.)”Milli Gaz. Fahri Güven.

[18] Tarihçe-i Hayat.65.

[19] Age.65-66.

[20] Sözl.5.

[21] Age.5.

[22] Age.16.

[23] Age.18.

[24] Age.20.

[25] Age.22.

[26] Age.25.

[27] Allah'ın varlığına ve birliğine ve âhîret gününe îmân ettim.

[28] Sözl.Age.30.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

[29] Age.34.

[30] Age.37.

[31] Age.48.

[32] Age.48.

[33] Age.58.

[34] Age.59.

[35] Age.61.

[36] Age.63.

[37] Age.70.

[38] Age.88.

[39] Age.120.

[40] Age.122.

[41] Age.122.

[42] Age.130.

[43] Age.254,Şualar.244.

[44] Age.291.

[45] Age.315.

[46] Age.334.Haşiye.1.

[47] Age.342.

[48] Hud Sûresi, 11:13.

[49] "Yakıtı insanlar ve taşlar olan Cehennem ateşinden sakının." Bakara Sûresi, 2:24.

[50] Sözler.Age.383-384,Mektubat.186.

[51] Age.451-452.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

[52] Şuarâ Sûresi, 26:9.

[53] Rahmân Sûresi, 55:13.

[54] Mürselât Sûresi, 77:15.

[55] Sözler.Age.454.

[56] Age.491-492.

[57] Age.573-574.

[58] Age.615-616.

[59] Age.734.

[60] Age.784.

[61] Age.784-785.

[62] Mektubat.24.

[63] Age.64.

[64] Age.64.

[65] Age.65.

[66] Age.81.

[67] Age.173, Buharî, Bedü'l-Vahy: 3; Enbiyâ: 21; Ta'bîr: 1; Mûsned (tahkik: Ahmed Şâkir), 4:304, no. 2846; Kadı İyâz, eş-Şifâ, 1:363; Ali el-Kari, Şerhu's-Şifâ, 1:743; Acurrî, eş-Şerîa, 443; Ebû Naîm, Delâilü'n-Nübüvve, 1:217.

[68] Age.269.

[69] Age.343.

[70] Lem'alar.41.

[71] Age.90-91.

[72] Age.94.

[73] Age.183-184.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.

Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

[74] Age.279.

[75] Şualar.321.

[76] Age.464.

[77] Age.465.

[78] Age.521.

[79] Bakara Sûresi, 2:80.

[80] İşarat-ül İ'caz.58.

[81] Age.136.

[82] Age.177.

[83] En'âm Sûresi, 6:59.

[84] İşarat-ül İ'caz .Age.207.

[85] Age.216.

[86] Mesnevi-i Nuriye.27.

[87] Age.125-126.

[88] Barla lahikası.73-74.

[89] Age.253.

[90] Kastamonu Lahikası.21.

[91] Age.88.

[92] Age.137-138.

[93] Tarihçe-i Hayat.174.

[94] Age.237.

[95] Muhakemat.31-32.

[96] Age.44-45.

Sinema ve Tiyatro

Mehmet ÖZÇELİK tarafından yazıldı.
Pazar, 26 Eylül 2010 17:26 -

[97] Age.50-51.

[98] Age.63.64.

[99] Age.109.

[100] Age.149.

[101] Hutbe-i Şamiye.74,78

[102] Nurun İlk Kapısı.14.

[103] Age.20.

[104] Age.105.

[105] Sünuhat-Tuluat-İşarat.65.